

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

**Textilní průmysl v České republice
– transformace a aktuální trendy**

Autor bakalářské práce: Barbora Kubičková

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Michal Vančura, Ph.D.

České Budějovice, 2010

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora KUBIČKOVÁ**

Studijní program: **B1301 Geografie**

Studijní obor: **Geografie pro veřejnou správu**

Název tématu: **Textilní průmysl v České republice - transformace a aktuální trendy**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Práce s literaturou a www stránkami věnovanými problematice textilního průmyslu, jeho transformaci a aktuálním trendům v souvislosti se světovou globální krizí - zpracování rešerše.
2. Definování základních procesů a jevů vztahujících se k problematice lokalizace průmyslových podniků, rozvoje textilního průmyslu a vlivu transformačních procesů v české ekonomice a dopadů světové globální krize na útlum textilní výroby v ČR.
3. Získání relevantních dat a údajů o textilním průmyslu v ČR na počátku devadesátých let 20. stol. a ze současného období.
4. Počítačové zpracování dat a údajů - grafy, tabulky, kartogramy, kartodiagramy.
5. Zpracování vlastního textu diplomové práce - stručné zhodnocení historie textilní výroby, zhodnocení transformačního vývoje v 90. letech 20. stol., současná situace, prognózy možného vývoje, konkrétní dopady transformace NH na odvětví textilního průmyslu (zaměstnanost, výroba).
6. Závěrečné úpravy a redakce DP.

Rozsah grafických prací: tabulky, grafy a kartogramy v textu
Rozsah pracovní zprávy: 40 - 50 str.
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Publikace MPO ČR, ATOK ČR, ČSÚ, ad.

KUNC, J. (2000): Změny v rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v České republice v období let 1989 - 1999. Rigorózní práce. Brno: Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta MU, 79 s., www.textil.cz, www.atok.cz

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Michal Vančura, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 24. dubna 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2010

doc. PhDr. Alena Hošpesová, Ph.D.
děkanka

doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 24. dubna 2009

Prohlášení o samostatném vypracování práce

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury..

Barbora Kubičková

V Českých Budějovicích dne 30.dubna 2010.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucímu své bakalářské práce panu Mgr.Michalu Vančurovi, Ph.D. a panu PhDr. et PaedDr. Jiřímu Dvořákovi, Ph.D. za odborné vedení a poskytnutí užitečných materiálů ke zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

V této bakalářské práci se věnuji dopadům transformačního procesu a aktuálním trendům textilního průmyslu v České republice v souvislosti se světovou globální krizí.

Práce definuje základní procesy a jevy vztahující se k problematice lokalizace průmyslových podniků, objasňuje historický vývoj tohoto odvětví a hodnotí etapy, kterými textilní průmysl prošel. Dále mapuje textilní průmysl v revolučním roce, pojednává o počátcích transformace a hodnotí vlivy transformačních procesů, které nastaly v průběhu 90.letech 20.století. V další části práce je sledováno období na počátku 21.století a dále jsou zde zpracovány aktuální trendy textilního průmyslu, současný stav odvětví, včetně současných nejúspěšnějších textilních podniků. Na závěr jsou navrženy možnosti pravděpodobného vývoje.

Text je doplněn grafy, tabulkami a kartogramy, které jsou zpracovány na základě ekonomických ukazatelů odvětví.

Klíčová slova: Česká republika, textilní průmysl, transformace, ekonomické ukazatele

ANNOTATION

In this bachelor work I attend to an impact of the transformation process and the actual trends of the textile industry in the Czech Republic in the connection with the world global crisis. This work defines basic processes and phenomena related to the issue of localization of the industrial enterprises, it explains the historical development of this line and assesses the stages by which the textile industry has gone through. It also maps the textile industry in the revolutionary year, deals with the beginnings of the transformation process and assesses the effects of the transformation processes which occurred during the 90's of the 20th century. The next section observes the period in the beginning of the 21st century and further more there are elaborated the actual trends of the textile industry, the actual stage of the line, including today's most successful textile businesses. At the end, there are suggested the possibilities of the trend.

The text is supplemented by graphs, charts and cartograms, which are processed on the basis of the economic indicators.

Keywords: the Czech Republic, the textile industry, transformation, the economic crisis, the economic indicators

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. CÍL PRÁCE	10
2.1 Motivace	10
3. METODIKA PRÁCE	11
3.1 Literární rešerše	12
4. HISTORICKÝ VÝVOJ PRŮMYSLOVÉ VÝROBY	15
4.1. Historie textilního průmyslu na území České republiky	15
4.1.1 Vývoj textilního průmyslu na území ČR do konce 19.století.....	15
4.1.2 Vývoj textilního průmyslu na území ČR do roku 1989.....	17
4.2 Lokalizace textilního průmyslu	23
4.3 Suroviny.....	24
5. STAV TEXTILNÍHO PRŮMYSLU V ROCE 1989.....	25
5.1 Významné podniky textilního průmyslu v roce 1989.....	29
6. POČÁTKY TRANSFORMAČNÍHO VÝVOJE.....	31
7. TEXTILNÍ PRŮMYSL V 90.LETECH 20.STOLETÍ.....	34
7.1 Zhodnocení základních ekonomických ukazatelů v textilním průmyslu 90.letech 20.století	35
7.2 Významné podniky textilního průmyslu v období transformace.....	36
8. TEXTILNÍ PRŮMYSL NA POČÁTKU 21.STOLETÍ	40
8.1 Přehled nejvýznamnějších textilních podniků v letech 2000-2008	45
8.3 Český textilní průmysl a dopady globální krize	49
9. SOUČASNÁ SITUACE V TEXTILNÍM PRŮMYSLU.....	51
9.1 Zaměstnanost v textilním průmyslu v roce 2008.....	52
9.2 Nejúspěšnější textilní podniky současnosti	54
9.2.1 JUTA a.s., Dvůr Králové n. L.....	54
9.2.2 PEGAS NONWOVENS s.r.o., Znojmo	55
9.2.3 KORDÁRNA a.s., Velká nad Veličkou	55
9.2.4 NOVÁ MOSILANA a.s., Brno	56
9.2.5 VEBA, textilní závody a.s., Broumov	57
9.2.6 TECHNOLEN, technický textil, a.s. Lomnice	57
9.2.7 FEZKO Thierry a.s., Strakonice	58
9.2.8 SCHOELLER k.s., Litvínov	58
9.2.9 PLEAS a.s. Havlíčkův Brod	59

9.2.10 MEHLER TECHNOLOGIES s.r.o. Lomnice	59
10. PROGNÓZY MOŽNÉHO VÝVOJE	61
11. ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	69
SEZNAM MAP, GRAFŮ A TABULEK	70

1. ÚVOD

Bakalářská práce pojednává o textilním průmyslu, jenž patří k nejstarším tradičním průmyslovým odvětvím na území České republiky. Toto odvětví vznikalo na našem území na přelomu 18. a 19.století a navazovalo na již dlouhou tradici v domáckém zpracování lnu. Na základě příznivých socioekonomických podmínek byly na začátku 18.století zakládány textilní manufaktury, které byly později přeměněny ve větší průmyslové závody. Navzdory všem nepříznivým okolnostem, kterými během svého vývoje prošel, si vybudoval přední pozici mezi odvětvími národního hospodářství. Jednak se významně podílel na zaměstnanosti, a jednak si udržoval podstatný podíl na celkovém průmyslu. Od padesátých let 20.století se textilní výroba začíná omezovat na úkor jiných průmyslových odvětví, zejména těžkého průmyslu. K nejvýraznějším změnám došlo po roce 1989. Ty se týkaly hlavně prostorového rozmístění, většina podniků výrazně snížila stavy zaměstnanců, omezila výrobu, nebo úplně zanikla. V průběhu 90.let se potom urychlil jeho propad a na konci tohoto desetiletého období vykazoval poloviční hodnoty v zaměstnanosti i v produkci roku 1989.

V první kapitole práce jsou popsány jednotlivé etapy vývoje textilního průmyslu na území České republiky a je zde uvedena lokalizace textilního průmyslu. Krátce se zmiňují i o surovinách potřebných pro textilní výrobu.

Druhou kapitolu věnuji období před transformačními změnami a to zejména stavu textilního průmyslu v roce 1989 a významným podnikům v tomto roce.

Ve třetí kapitole jsou shrnuty počátky transformačního vývoje v České republice.

Další kapitola hodnotí konkrétní dopady transformačního vývoje v 90.letech 20.století, především základní ekonomické ukazatele a významné podniky v období transformace.

Pátá kapitola se zabývá situací tohoto odvětví na počátku 21.století. Uvádím zde přehled z hlediska tržeb nejvýznamnějších textilních podniků mezi lety 2000-2008 a zmiňuji se i o dopadech globální ekonomické krize na český textilní průmysl.

Předposlední kapitola je věnována současné situaci v textilním průmyslu. Je zde zpracována zaměstnanost v tomto odvětví za rok 2008 a detailně jsou zde zanalyzovány nejúspěšnější podniky za sledované období. Výsledky analýz jsou v textu vyjádřeny graficky, tabulkově a pomocí kartogramů. Na základě tabulek a grafů jsou vyvozeny vlastní závěry.

Poslední kapitola této bakalářské práce nastiňuje prognózy možného vývoje.

2. CÍL PRÁCE

Cílem mé práce bylo vytvořit pokud možno ucelený přehled o hlavních strukturálních změnách v textilním průmyslu na území České republiky od konce 18.století do současnosti.

Důležitou součástí je zhodnocení historického vývoje textilního průmyslu a definování základních procesů a jevů vztahující se k jednotlivým etapám vývoje tohoto odvětví. Práce má za úkol zhodnotit textilní průmysl v období transformace, vlivy transformačních procesů a dále má popsat konkrétní dopady transformace národního hospodářství na odvětví textilního průmyslu v 90.letech 20.století. Úkolem je také uvést změny v odvětví v uplynulém desetiletí, které souvisí s událostmi v české ekonomice, včetně dopadů světové globální krize, která se podepsala na útlum textilní výroby. Záměrem je také nastínit aktuální trendy v odvětví, které by mu pomohly dosáhnout lepších ekonomických výsledků. Text má být doplněn tabulkami, grafy a kartogramy vyjadřující základní ekonomické ukazatele odvětví.

2.1 Motivace

Motivací pro psaní bakalářské práce na téma textilní průmysl v České republice byl pro mě především fakt, že pocházím ze Strakonice, tedy z města, kde má tento průmyslový obor dlouhou tradici. Již na začátku 19.století se mé bydliště proslavilo výrobou světoznámých fezů v továrně Fezko. Nejen, že jsem se chtěla dozvědět více, jak si tento proslulý podnik stojí v současné, pro textilní průmysl ne zrovna příznivé, době, ale chtěla jsem si zároveň rozšířit obzor za hranice mého bydliště a poznat ostatní oblasti České republiky s tímto tradičním průmyslovým odvětvím.

3. METODIKA PRÁCE

Metodika práce byla použita v návaznosti na dostupná data a informace. Záměrem první části bakalářské práce bylo připravit pokud možno ucelený přehled důležitých vývojových etap textilního průmyslu na území ČR od konce 18.století do roku 1989, přičemž ne všem z nich mohla být z důvodu omezenosti rozsahu práce a nedostatečné pramenné základny věnována stejná pozornost. V jednotlivých etapách byl klasifikován stav textilního průmyslu, především z hlediska zaměstnanosti a tržeb z prodaných výrobků a služeb, vložený do kontextu s celkovým vývojem hospodářství na našem území. Pro zhodnocení zaměstnanosti v textilním průmyslu v roce 1989 z hlediska tehdejšího státoprávního uspořádání byly použity tyto statistické databáze – Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu ČR v roce 1989 a Bilance pracovních sil podle krajů a okresů ČR. Na základě statistické databáze Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 byly klasifikovány nejúspěšnější podniky v roce 1989. Zde jsem vybrala reprezentativní zastoupení textilních podniků nad 4000 zaměstnanců za všechny provozovny dle krajů v roce 1989. Druhou databázi jsem použila pro vymezení okresů s nejvyššími stavy zaměstnanců v textilním průmyslu. Jako kritérium jsem si zadala okresy zaměstnávající více než 3 000 osob. Na základě této databáze byl vytvořen pomocí geografického informačního systému kartogram, který znázorňuje koncentraci zaměstnanců v textilním průmyslu podle okresů v revolučním roce.

Součástí zhodnocení roku 1989 je i stav zaměstnanosti v textilním průmyslu dle krajů. Zde je na základě publikace Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle resortů a ústředních orgánů v ČSR za rok 1989 tabulkově a graficky znázorněna koncentrace pracovníků v textilu podle dřívějšího uspořádání krajů.

Při hodnocení průmyslu se používá velké množství statistických metod. Pro hodnocení textilního průmyslu, byly použity pouze některé základní ekonomické ukazatele. V práci se s nimi setkáváme především v kapitole, kde hodnotím změny proběhlé v 90.letech 20.století a při zhodnocení uplynulého desetiletí.

Jako kritéria hodnocení průmyslu se nejčastěji používají ukazatele charakterizující velikost zaměstnanosti, tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb, produktivita odvětví či zahraniční obchod. Tyto ukazatele jsem posuzovala pomocí srovnávacích metod. V práci se nejčastěji nachází srovnání podílu, rozdílu a indexu hodnot.

Údaje o ekonomických ukazatelích pocházejí ze zdrojů Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu, Českého statistického úřadu a Ministerstva obchodu a průmyslu. Ekonomické ukazatele jsou v práci dále zpracovány tabulkově a graficky a pro lepší názornost také v podobě kartogramů.

V klasifikaci ekonomických ukazatelů však docházelo často ke změnám, proto je u některých ekonomických ukazatelů počítáno s podniky s počtem zaměstnanců od 100 výše a některé klasifikují podniky s 20 zaměstnanými a výše.

V dalších částech práce jsou zmapovány významné podniky, které byly na základě svých tržeb zařazeny do žebříčků, které v České republice každoročně vydávají ve spolupráci měsíčník Textilžurnál a ATOK Revue. Díky těmto podkladům mohly být vytvořeny tabulky, které dokumentují nejvýznamnější podniky v letech 2000-2008 z hlediska tržeb. Rok 2009 bohužel zmapován být nemohl, jelikož žebříčky jsou vydávány vždy v květnu následujícího roku. To ale neplatí pro ekonomické ukazatele, ty byly k roku 2009 k dispozici již počátkem letošního roku.

3.1 Literární rešerše

Při zpracování bakalářské práce bylo nutné vycházet ze čtyř základních okruhů zdrojů informací týkajících se historického a novodobého vývoje textilního průmyslu.

Ke shrnutí historického vývoje textilního průmyslu na území České republiky jsem čerpala především z literatury zabývající se geografii průmyslu. Posloužilo mi dílo L. Krajíčka, Geografie průmyslu (1982) a Mišterova Geografie Československé socialistické republiky (1985). Oba tito autoři ve svých pracích popisují textilní výrobu od jejich počátku do 80. let 20. století, včetně její lokalizace. O počátcích tohoto odvětví však nejvýstižněji pojednává Atlas ČSSR vydaný Československou akademií věd v roce 1966, kde jsou přehledné mapy koncentrace odvětví doplněny o stručný vývoj průmyslové výroby. Atlas ČSSR jsem doplnila poznatky získané z knihy Dějiny hospodářství českých zemí (2006), kde autoři Jindra a Jakubec velice podrobně popisují rozvoj jednotlivých textilních oborů od roku 1848 do konce Rakousko-Uherské monarchie.

K lokalizaci podniků jsem použila Häuflerovu Ekonomickou geografii (1984). Häufler zde výstižně píše o rozmístění textilního průmyslu dle jednotlivých odvětví a text doplňuje názornými mapami rozmístění všech oborů textilního průmyslu. Poznatky výše uvedených autorů byly prokládány vědeckou monografií vydanou na půdě Jihočeské univerzity, Zemědělské fakulty, jejíž autorkou je D. Škodová-Parmová. Ta se ve své práci rozepisuje o historickém vývoji vybraných odvětví hospodářství ČR od počátku 18.století do současnosti (2006). V práci jsem dále použila jednu z nověji vydaných Geografií průmyslu (2008) od M.Bursy. Z této publikace jsem čerpala z kapitoly, která krátce píše o surovinové základně textilního průmyslu.

Druhý tématický okruh zdrojů informací se vztahuje k roku 1989. K zhodnocení tohoto období byly použity tři výchozí statistické databáze – Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu ČR v roce 1989, Bilance pracovních sil podle krajů a okresů ČR (1990) a publikace Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle resortů a ústředních orgánů v ČSR za rok 1989. První databáze mapuje rozmístění textilních podniků, jejich provozoven a počet osob v nich zaměstnaných. Druhá zmiňovaná databáze mi poskytla důležité informace o počtu zaměstnaných osob v textilním průmyslu podle bývalého rozdělení krajů a okresů. Poslední databázi jsem použila pro zjištění informací o počtu pracovníků v textilu a v celém průmyslu v jednotlivých krajích tehdejšího uspořádání. Dalším okruhem zdrojových dat byla literatura týkající se transformace v České republice a následné změny v 90.letech 20.století. Popis transformačních změn jsem zdokumentovala pomocí publikace Aktuální problémy ČR – 1.díl – Průmysl, 2.část autorů V.Touška a M.Vančury z roku 1996. Autoři zde popisují počátky transformačního procesu a změny, které se udály v jednotlivých průmyslových odvětvích. Touto problematikou se dále zabývají J.Švejnar, L.Blažek a J.Jonáš. Poslední zmíněný v publikaci Ekonomická transformace v České republice – makroekonomický vývoj a hospodářská politika doplňuje text tabulkami, na základě kterých jsem zhodnotila vývojové tendence ostatních průmyslových odvětví na počátku transformačních změn.

Výchozím zdrojem dat pro stěžejní období devadesátých let byla rigorózní práce J.Kunce – Změny v rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v ČR v období let 1989 – 1999 (2000). Poznatky získané z rigorózní práce jsem obohatila tabulkově zpracovanými základními ekonomickými ukazateli odvětví, čerpané ze statistických ročenek ČSÚ za roky 1990 až 1999.

Následující období, počátek 21.století, byl do značné míry analyzován díky textilním měsíčníkům – ATOK Revue a TextilŽurnál. Tyto měsíčníky každoročně vytváří analýzy týkající se ekonomických výsledků v textilním průmyslu, stavů pracovníků a především ve vzájemné spolupráci vytváří žebříček nejúspěšnějších textilních podniků doplněné tržbami za prodej vlastních výrobků a služeb a počtem zaměstnanců. Žebříčky mi pomohly k zmapování TOP podniků v odvětví od roku 2000 do roku 2008. Data z textilních měsíčníků doplněné informacemi z jednotlivých každoročně vydávaných publikací Panorama MPO (2000-2008) vytvořily komplexní přehled o stavu textilního průmyslu na počátku 21. století.

V závěru práce se zmiňuji o textilních podnicích s nejvyššími tržbami z roku 2008. Prameny k novodobé historie těchto firem bylo možné z části dohledat v podnikových archivech z internetových zdrojů jednotlivých společností, avšak tyto informace často nebyly ucelené, a tak byly z velké části doplněné již zmíněnou rigorózní prací J.Kunce a časopiseckým zdrojem TextilŽurnál.

4. HISTORICKÝ VÝVOJ PRŮMYSLOVÉ VÝROBY

Průmyslová výroba je ovlivňována a zároveň výrazně ovlivňuje celou hospodářskou strukturu každého ekonomického systému. Hodnocení historického vývoje průmyslové výroby zřetelně poukazuje na postupné změny strategického zaměření výroby, které byly svázány s aktuální úrovní technického pokroku, potřebami poptávky a adekvátní organizací výroby. Sledování rozvoje průmyslu od jeho počátků po současnost umožňuje vyčlenit určité vývojové etapy, v jejichž rámci si průmyslová výroba udržela v zásadě odlišné projevy.

(TOUŠEK, KUNC, VYSTOUPIL, 2008)

4.1. *Historie textilního průmyslu na území České republiky*

4.1.1 Vývoj textilního průmyslu na území ČR do konce 19.století

Textilní průmysl vznikal na našem území koncem 18. a začátkem 19.století, a to především v severočeských a severomoravských podhorských a horských oblastech, které měly již dlouhou tradici v domáckém zpracování lnu. Stále rostoucí poptávka po textilních výrobcích - sukno pro armádu, ztráta Slezska Marií Terezií roku 1742 a přechod některých zdejších textilních podnikatelů do českých zemí, kde znovu začali podnikat - a uvolnění pohybu pracovních sil po zrušení nevolnictví roku 1781, daly podnět k zakládání textilních manufaktur, z nichž mnohé byly později v období průmyslové revoluce přeměněny ve větší průmyslové závody. (ATLAS ČSSR, 1966).

První textilní manufaktury byly zakládány především v oblastech s přebytky dřeva a v blízkosti silných vodních toků. (KUNC, 2000)

V závěru předindustriálního manufakturního stádia vývoje průmyslové výroby byly v českých zemích na přelomu 18. a 19.století vytvořeny pro postupné prosazení strojové tovární velkovýroby sociální a ekonomické předpoklady. (JAKUBEC, JINDRA, 2006)

Podle údajů o počtu pracovníků, jak uvádí Jindra s Jakubcem činil podíl textilního odvětví koncem 18. století v Čechách 84% (529 000 osob) a podle hodnoty výroby 76% (24,5 miliónu zlatých). Na Moravě a ve Slezsku pracovalo v textilní výrobě 150 000 osob. Ve srovnání s převažujícím textilem byl význam dalších odvětví průmyslu podstatně menší.

(JAKUBEC, JINDRA, 2006)

Nové výrobní formy se začaly jako první uplatňovat zejména v rozvinutější severní polovině našich zemí. Počáteční fáze rozvoje průmyslu je datovaná od druhé poloviny 18.století, kdy se začínají manufaktury postupně transformovat na moderní průmyslové podniky, resp. vznikají nové podniky se strojní výrobou. (KOLEKTIV AUTORŮ, 1965)

Textilní průmysl je nejstarším továrním, tj. typickým průmyslovým odvětvím. Právě v něm začala první průmyslová revoluce a začátky industrializace jsou s rozvojem textilní výroby úzce spojeny. (KRAJÍČEK, 1982)

Začátek 19.století byl silně ovlivněn napoleonskými válkami. V prvních letech 19. století v Čechách ještě převažoval většinou manufakturní způsob výroby. Český textilní průmysl pocítil po roce 1815, kdy skončila omezení způsobená bloádou během napoleonských válek, konkurenční tlak levných a kvalitních anglických výrobků, a tak bylo z konkurenčních důvodů nutné nahradit stávající manufakturní výrobu výrobou strojovou.

Tento nový způsob výroby, jenž byl v textilním průmyslu zavedený, lze označovat za opravdovou průmyslovou revoluci na našem území. K prvním mechanizovaným továrnám patřily přádelny bavlny, kterých na začátku 40. let 19.století bylo celkem 84 a pracovalo zde na sedm a půl tisíce lidí. Později vznikly i přádelny lnu a nakonec došlo i na strojové spřádání vlny.

Třicátá a čtyřicátá léta 19.století přinesla nové požadavky na hnací stroje, neboť dosavadní energie vody se jevila jako nedostačující a ovlivňovala též stanoviště stávajících podniků, což se jevilo jako omezující faktor. Vliv parních strojů a stoupající poptávka po textilních strojích se staly impulsem pro budování vlastního strojírenství v Čechách.

Pozitivní vývoj nejen průmyslu, ale též celého hospodářství v českých zemích přetřala náhle hluboká hospodářská krize v letech 1873 až 1879. Odvětví lehkého průmyslu byla postižena jako první. Důsledky této krize znamenaly zánik celé řady malých podniků.

(ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, 2006)

Počet samostatných textilních výrobců i počet podniků se snižoval po celou druhou polovinu 19.století. Počet textilních závodů v Čechách klesl mezi lety 1862 a 1890 z 9 869 na 5 810, což představovalo pokles o 42%. Na Moravě se v tomto období snížil počet podniků ještě výrazněji, a to z 9 025 výrobců na 2 728, což představovalo pokles o 70% a ve Slezsku bylo zaznamenáno snížení z 2 080 na 745 závodů, což činilo úbytek 64%.

(JAKUBEC, JINDRA, 2006)

Krize sedmdesátých let přinesla také nový fenomén do českého hospodářství. Pro stále rostoucí produkci všech průmyslových odvětví najednou nebyl v rámci monarchie odbyt na domácím trhu. Podniky se tedy snažily situaci řešit vývozem do zahraničí. Výrobky textilního a sklářského průmyslu tehdy patřily k hlavním exportním komoditám.

(ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, 2006)

4.1.2 Vývoj textilního průmyslu na území ČR do roku 1989

Již v posledním desetiletí devatenáctého století se průmysl stal významným sektorem národního hospodářství. Jeho rozvoj zapříčinily obzvláště vědecké vynálezy, vznik nových odvětví průmyslu a zdokonalení výrobních procesů. Navzdory všem krizím a stagnacím skýtala průmyslová velkovýroba v monarchii na přelomu 19. a 20.století výrazný obraz růstu. Došlo k rychlému nárůstu produkce, a to zejména ve strojírenství, kde vznikala nová výrobní odvětví, např. elektrotechnika a výroba dopravních prostředků. Toto období, které se považuje za druhou fázi industrializace českých zemí, přineslo změnu průmyslové struktury. Ve všech oborech textilního průmyslu, v potravinářském průmyslu a v některých dalších odvětvích lehkého průmyslu docházelo naproti tomu k útlumu. Přesto měl textilní průmysl nadále významný podíl na zaměstnanosti celkového průmyslu, protože ještě v roce 1910 zde pracovalo téměř 26% všech zaměstnanců v průmyslu vůbec. (ŠKODOVÁ- PARMOVÁ, 2006)

V *Tab.1* můžeme vidět, kde byl v roce 1902 textilní průmysl nejvíce koncentrován. Na území České republiky se nacházelo celkem 1 526 textilních závodů, z toho se nejvíce závodů koncentrovalo v Severočeském kraji. Zde dosahoval podíl zaměstnanců v odvětví na celkovém počtu pracovníků v průmyslu 48,5%. Opomenut nesmí být ani kraj Východočeský, kde se nacházelo 333 textilních závodů s celkovým počtem zaměstnanců 66 110. Naopak nejméně textilního dělnictva bylo zaměstnáno v málo industrializovaném Jihočeském kraji – 4 288 osob.

Tab.1 Vývoj textilního průmyslu (manufaktury, větší průmyslové závody) na území bývalých krajů v roce 1902

Kraj	Počet závodů			Podíl zaměstnanců v odvětví na celkovém počtu pracovníků v průmyslu		
	Textilní závody	Podíl textilních závodů na celkovém počtu závodů (%)	Průmyslové závody celkem	Textilní průmysl	Podíl (%)	Průmysl celkem
Středočeský+Praha	61	2,8	2 163	11 254	12,3	91 439
Jihočeský	41	9,0	456	4 288	20,8	20 617
Západočeský	125	10,5	1 196	15 190	23,8	63 871
Severočeský	506	19,4	2 607	69 564	48,5	143 363
Východočeský	333	26,3	1 268	66 110	64,4	102 720
Jihomoravský	169	12,9	1 306	21 359	30,3	70 539
Severomoravský	291	16,2	1 797	38 078	32,4	117 703
ČR	1526	14,1	1 0793	224 843	36,8	610 252

Zdroj: Změny v rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v České republice v období let 1989-1999, Kunc, J.

Ačkoliv na začátku 20.století zasáhlo textilnictví, respektive bavlnářství, zvýšení cen bavlny, podařilo se mu udržet dosavadní tempo rozvoje, zvláště díky zvýšení objemu produkce. Po překonání této krize se od roku 1905 dostavila neobvyklá konjunktura, která přinesla další rozvoj českého textilního průmyslu a upevnila jeho základy, na nichž byl budován. V obecném měřítku byl začátek 20.století obdobím budování a rozvoje textilního průmyslu v českých zemích provozovaného českými podnikateli. Nešlo zde tolik o zakládání nových závodů jako spíše o jejich rozšiřování a upevňování pozic, což se mj. projevilo v růstu počtu jejich zaměstnanců. (LESÁK, 1993)

Před první světovou válkou dosahoval textilní průmysl svého vrcholu a ve struktuře průmyslu byl na prvním místě. Pro rozvoj našeho textilního průmyslu mnoho znamenala příslušnost československých zemí k Rakousku-Uhersku s jeho rozsáhlým vnitřním trhem a odbytem (včetně oblasti Balkánu a Středomoří – Osmanská říše).

Po vzniku Československé republiky se ocitlo na jejím území více než 80% textilního průmyslu bývalého Rakouska-Uherska. Z tohoto vysokého podílu ovšem vyplynuly těžkosti odbytu výrobků. (HÄUFLER, 1984)

Hospodářská desintegrace zpřetrhala po staletí vytvářené svazky, které zajišťovaly důležitou kontinuitu hospodářského vývoje. Bylo tedy nutné navázat nové hospodářské vztahy a včlenit hospodářství nově vzniklého státu do mezinárodní dělby práce, avšak to se dělo za značně obtížných podmínek. Na světových trzích naráželo československé zboží na konkurenci technicky vyspělejších výrobků západoevropských zemí. Na tuto situaci nebyli čeští producenti připraveni a měli problémy nejen na začátku, nýbrž i během celého období první republiky. Podstatně náročnější podmínky na světových trzích měly ale také pozitivní dopad. Nutily české producenty ke zvyšování kvality, ke snižování výrobních nákladů a zároveň vyvolávaly modernizaci výroby a racionalizaci hospodářství.

V roce 1929 převládaly ve vývozu stále výrobky lehkého průmyslu. Především textilního, sklářského a kožedělného. Jen tato tři odvětví představovala více než 40% celkového vývozu. Z toho celých 34% tvořily výrobky textilního průmyslu. V roce 1934 podíl vyvážených textilních výrobků na celkové hodnotě československého exportu klesl na 27%.

(ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, 2006)

Postupná modernizace průmyslu se ovšem nepříznivě podepsala na zaměstnanosti v odvětví. Z pracovního procesu byly v důsledku technických změn a nových pracovních metod vyřazovány stále ve větším počtu pracovní síly. Jak klesal počet nezaměstnaných po první světové válce svědčí i statistiky, jež před válkou, za dob Rakouska-Uherska, vykazovaly v hranicích Československa něco přes 400 tisíc textilního dělnictva. Roku 1927 bylo podle úředního sčítání tohoto dělnictva přes 300 tisíc a na začátku 30.let 20.století dosahoval sotva 230.000 osob. (SPOLEČNÁ ČESKO-SLOVENSKÁ..., 2006)

Na textilní průmysl se nepříznivě podepsala také hospodářská krize ve 30.letech. Provázel jí pokles téměř všech hospodářských odvětví, avšak textilní průmysl byl jedním z nejvíce postižených, mimo jiné též proto, že z velké části závisel na zahraničním obchodu. Závislost na zahraničním obchodu zde byla jak na dovozu surovin, tak na vývozu hotových výrobků. (ATLAS ČSSR, 1966)

Při početnosti pracovních sil v tomto odvětví a jeho koncentraci do několika regionů působila na celé československé hospodářství velmi nepříznivě nejen hloubka krizového poklesu výroby, ale i opožděné oživení výroby až v roce 1936. (PRŮCHA A KOL., 2004)

Krize přispěla též k významné restrukturalizaci průmyslu, k jeho vysoké efektivnosti a k likvidaci některých neproduktivních podniků. Textilní průmysl, který měl dosud dominantní postavení, ztratil tuto pozici ve prospěch strojírenství a elektrotechniky. Na počátku 30. let bylo z výroby vyřazeno na 60.000 dělníků pracujících v textilním průmyslu.

(SPOLEČNÁ ČESKO-SLOVENSKÁ..., 2006)

Příčinou tohoto hromadného propouštění byl rostoucí pokrok technického zařízení, mechanizace a racionalizace výroby – například zavádění pásové výroby. Staré formy podnikání ustupují novým a od malovýroby se přechází k výrobě hromadné a provádí se koncentrace do velkých závodů. (SPOLEČNÁ ČESKO-SLOVENSKÁ..., 2006)

Během 2.světové války došlo k úpadku textilního průmyslu, jelikož byl převáděn na válečnou výrobu a byl omezován ve prospěch strojírenství. Po ukončení války byla většina textilních závodů zastaralá a po odsunu německého obyvatelstva ze sudetského pásu zde byl nedostatek pracovních sil. Po roce 1945 bylo mnoho malých a zastaralých závodů v hlavní textilní oblasti zrušeno, jiné byly přeloženy do neprůmyslových částí Slovenska. Textilním průmyslem byly industrializovány též jižní Čechy, jižní Morava a oblast Českomoravské vrchoviny, kde byly budovány velké textilní podniky. Mezi největší závody, založené po roce 1945, patřila například v jižních Čechách textilka Jitex v Písku. Velká textilní oblast se po válce vytvořila v oblasti Českomoravské vrchoviny, kde se významnými středisky textilního průmyslu stala města Jindřichův Hradec, Nová Včelnice, Humpolec, Havlíčkův Brod a Hlinsko. (KUNC, 2000)

V roce 1945 bylo pouze 80 tisíc pracujících v textilu české a slovenské národnosti. Na rozhraní let 1948 a 1949 to bylo již 197 tisíc pracujících, což představovalo přibližně 15% na celkové zaměstnanosti. V roce 1960 bylo toto číslo přibližně stejně vysoké, avšak podíl na celkové zaměstnanosti klesl na 11,2%. Tuto skutečnost také dokazuje *Tab.2*, jež mapuje vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu a podíl zaměstnaných osob v tomto odvětví na celkovém průmyslu mezi lety 1950-1960 .

Oproti tomu se velikou rychlostí zvyšoval podíl pracujících ve strojírenství, kde se podíl na celku mezi lety 1937-1960 téměř zdvojnásobil – viz. *Tab.3*. Je zde také vidět, že ještě v roce 1937 převažoval spotřební průmysl (55,2%) nad průmyslem výrobním (44,8%). Tato situace se po druhé světové válce začala obracet a již v roce 1960 se do popředí dostával průmysl výrobní, jehož hlavní hnací silou bylo strojírenství.

V roce 1945 bylo u nás ještě téměř 3 tisíce textilních závodů, jejichž počet se likvidací a spojováním vyvíjel tak, že v roce 1983 zde bylo 55 národních textilních podniků s více než 2 500 zaměstnanců. (HÄUFLER, 1984)

Tab.2 Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu mezi lety 1950-1960

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Počet dělníků v textilním průmyslu (tis.)	184	179	169	163	166	172	174	175	173	168	162
Počet dělníků v průmyslu celkem	1337	1396	1441	1469	1469	1501	1538	1530	1508	1480	1450
Podíl dělníků v textilním průmyslu na celku	13,8	12,9	11,7	11,3	11,3	11,4	11,3	11,4	11,5	11,3	11,2

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka 1960

Tab.3 Podíl průmyslových odvětví na celkové průmyslové výrobě mezi lety 1937-1960 v %

Odvětví	1937	1948	1953	1955	1960
Průmysl celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Z toho: výrobní průmysl	44,8	51,3	58,1	57,1	59,8
spotřební průmysl	55,2	48,7	41,9	42,9	40,2
Odvětví:					
Průmysl paliv	7,8	9,9	7,2	7,0	6,6
Průmysl energetiky	1,6	2,9	2,5	2,7	2,8
Hutní průmysl	9,4	9,6	9,9	9,4	9,3
Strojírenství	16,6	18,9	28,7	28,8	33,7
Chemický průmysl	2,6	4,0	4,7	5,0	6,1
Průmysl stavebních hmot	2,7	2,9	2,8	3,1	4,2
Spotřební průmysl	30,7	28,2	21,6	22,7	19,9
Potravinářský průmysl	28,1	23,1	21,7	20,4	16,4

Zdroj: Rozvoj Československého průmyslu, Knižnice ústředního úřadu státní kontroly a statistiky, Praha: SEVT, 1962. Kol. autorů.

V druhé polovině dvacátého století můžeme v textilním průmyslu identifikovat jednak strukturální změny v surovinové základně a jednak restrukturalizaci prostorového rozložení. Hlavními surovinami v textilní výrobě až do 60.let 20.století byly přírodní suroviny- zejména len a bavlna. S rozvojem organické chemie v 60. letech však postupně nastupují jako hlavní textilní surovina umělá vlákna. (TOUŠEK, KUNC, VYSTOUPIL, 2008)

Tento trend lze pozorovat *Tab.4*, kde mapují indexy průmyslové produkce v jednotlivých odvětvích textilního průmyslu. Je zde zřetelné, že produkce hedvábných a syntetických tkanin mezi lety 1950 až 1970 prudce vzrostla na úkor tradičních materiálů.

Tab.4 Index průmyslové produkce v jednotlivých odvětvích textilního průmyslu mezi lety 1948 – 1987 (1948 = 100%)

Výroba vybraných výrobků				
	Bavlnářské tkaniny	Tkaniny z hedvábných a syntetických vláken	Lnářské tkaniny	Vlnářské tkaniny
1948	100,0	100,0	100,0	100,0
1950	133,8	144,6	129,7	115,6
1960	165,5	268,7	164,0	113,8
1970	187,5	350,6	164,6	122,2
1980	190,6	283,3	235,6	149,7
1987	201,1	298,2	227,4	146,6

Zdroj: ČSÚ – Vývoj hospodářství české socialistické republiky, 1988

Na začátku 80.let byl textilní průmysl svým podílem na celkové průmyslové výrobě a zaměstnanosti nejvýznamnějším odvětvím spotřebního průmyslu. (PRŮCHA A KOL., 2004)

Podíl textilního a oděvního průmyslu na zaměstnanosti v celém průmyslu ovšem nadále klesal až na pouhých 10 %, což nebyla ani polovina ve srovnání s rokem 1948. Obě odvětví dodávala především na vnitřní trh, ale udržela si pozici i v exportu. Z celosvětových údajů z roku 1983 je možno zjistit, že ČSSR zaujímala první místo ve spotřebě bavlny na jednoho obyvatele (7,7 kg, svět 3,1 kg). Podíl na světové výrobě bavlnářské příze činil 1,04 % a vlněných tkanin 2,84 %. Syntetických vláken se v roce 1982 vyrobilo na obyvatele 6,6 kg, což představovalo trojnásobek světového průměru a 8. místo na světě (statistika však uváděla Benelux jako zemi). (PRŮCHA A KOL., 2004)

Tab.5 Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu mezi lety 1962-1982

	1962	1964	1966	1968	1970	1972	1974	1976	1978	1980	1982
Počet zaměstnaných v textilním průmyslu (tis.)	164	155	159	147	144	142	139	133	128	126	126
Počet zaměstnaných v průmyslu celkem	1507	1490	1523	1400	1368	1370	1357	1341	1340	1346	1353
Podíl zaměstnaných v textilním průmyslu na celku	10,9	10,4	10,4	10,5	10,5	10,4	10,2	9,9	9,5	9,3	9,3

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ

Na celkové průmyslové výrobě se podílel celou dvacetinou (5,1%) a dvanáctinou (8%) na zaměstnanosti v průmyslu. Rozvojem ostatních odvětví, zvláště pak těžkého průmyslu, se jeho podíl na výrobě soustavně zmenšoval a vliv modernizace se projevil i v následném snižování zaměstnanosti v odvětví. Objem výroby naopak roste. Tento dlouhodobý proces zesílil změnami po druhé světové válce. (MIŠTERA, 1985)

4.2 Lokalizace textilního průmyslu

Rozmístění textilních závodů bylo ovlivňováno vznikem závodů od poloviny 18.stol. První textilní manufaktury byly zakládány v podhůří, kde navazovaly na tradiční domáckou plátenickou výrobu, na pěstování lnu a chov ovcí. V podhůří byl také přebytek pracovních sil a dostatek vody.

Po 2.světové válce se textilní průmysl dostal i do vnitrozemských oblastí, kde přispíval k zajištění pracovních příležitostí pro ženy a snižoval další vyliďňování v méně průmyslových částech země. Tak tomu bylo především v jižních Čechách a na Českomoravské vrchovině.

Ve svém vývoji byl textilní průmysl prvním odvětvím, který od manufaktury přecházel k tovární výrobě. Závody byly však malé, a proto došlo k jejich územnímu rozptylu. Několik set závodů bylo pro nízkou technickou úroveň likvidováno a přešlo na jinou výrobu.

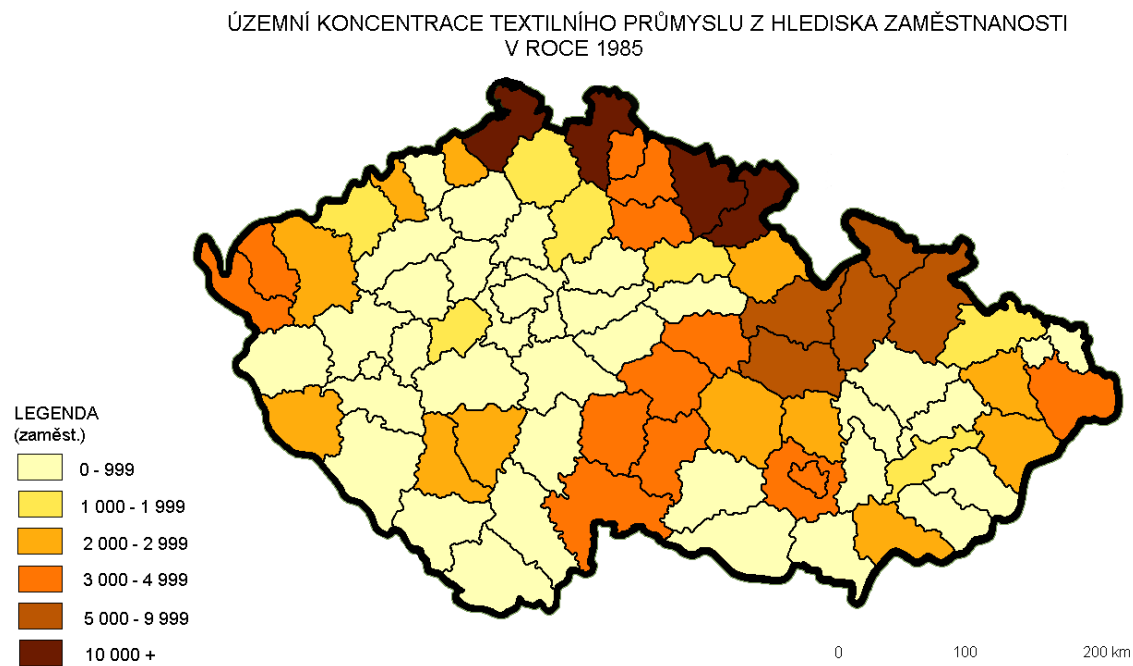
Územní struktura hlavních oborů textilního průmyslu svědčí o určité koncentraci a specializaci výroby.

Pás textilních závodů začíná v západní části Čech od Ašského výběžku a táhne se přes celé Krušnohoří, severovýchodní části Čech od Šluknovského výběžku přes Krkonoše, Orlické hory až po Jeseníky a Beskydy.

Jak lze sledovat z *Mapy 1* stupeň koncentrovanosti závodů textilního průmyslu se jeví jako velmi vysoký v okresech Trutnov, Náchod, Liberec a Děčín. Vysoký stupeň koncentrace se pak projevuje v okresech Ústí nad Orlicí, Svitavy, Šumperk a Bruntál.

Textilní průmysl je soustředěn hlavně ve východočeské a severočeské a severomoravské oblasti. Ostatní oblasti již nejsou tak významné. Z hlediska zaměstnanosti je regionálně významná také oblast jižních Čech, která se spojuje s oblastí Českomoravské vrchoviny, západočeskou a menší brněnskou s tradicí Brna. (MIŠTERA, 1985)

Mapa 1. Územní koncentrace textilního průmyslu z hlediska zaměstnanosti v roce 1985

Zdroj: Mištera L.a kol., Geografie ČSSR, SPN, Praha: 1985

4.3 Suroviny

Český textilní průmysl byl vždy závislý na dovozech surovin. Klimatické podmínky nebyly nikdy příznivé pro pěstování bavlny, len byl v podhorských oblastech Česka z velké části nahrazen jinými plodinami, anebo jsou tyto osevní plochy využívány pro jiné účely. Chov ovcí nebyl nikdy schopen v množství ani kvalitě nabídnout surovinu pro vlnářské přádelny.

Domácí zemědělská výroba může zajistit jen část přírodních vláken – len, konopí, vlna, a proto se většina přírodních vláken dováží. Na prvním místě bavlna, jejími hlavními dodavateli jsou Čína, Egypt, Indie a Súdán. Dále dovážíme vlnu z Austrálie a jutu z Bangladéše.

Vlastní surovinovou základnu rozšiřuje výroba chemických vláken, která pronikají do všech oborů textilního průmyslu. Jedná se o syntetická vlákna, například polyamidová, polyesterová či hedvábí. Ty se podílejí na surovinové základně více než dvěma pětinami. (BURSA, M. 2008)

5. STAV TEXTILNÍHO PRŮMYSLU V ROCE 1989

Pro analýzu transformačního procesu a charakteristiku změn v rozmístění textilního průmyslu v devadesátých letech je třeba věnovat pozornost stavu o desetiletí zpět, konkrétně do roku 1989. Rok 1989 je důležitý pro posouzení změn z hlediska zaměstnanosti a územních rozdílností při lokalizaci jednotlivých podniků a provozů. (KUNC, 2000)

Podle statistické publikace Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle resortů a ústředních orgánů v ČSR za rok 1989 pracovalo v textilním průmyslu na území České republiky 155 423 osob, což představovalo 7,3% z celkového počtu pracovníků v průmyslu. Z hlediska starého uspořádání krajů – viz. Tab.6, dominoval v zaměstnanosti v odvětví Východočeský kraj, kde bylo v oboru zaměstnáno 54 576 osob, tedy 35% z celorepublikového počtu zaměstnanců v textilu.

Druhá nejvýznamnější koncentrace odvětví, Severočeský kraj, skýtal na svém území na 30 tisíc pracovníků v textilu. Výrazný podíl na tomto výsledku zde mají především města s dlouholetou tradicí jako je Liberec či město Varnsdorf v děčínském okrese.

Opomenut nesmí být ani kraj Jihomoravský s brněnskou a jihlavskou oblastí, kde v textilním průmyslu pracovalo téměř 20 tisíc osob a kraj Severomoravský s 20 962 pracovníky, kteří se soustředili hlavně do měst Frýdek-Místek a Bruntál.

Velký podíl textilního dělnictva se nacházel také v méně industrializovaném Jihočeském kraji. V textilních podnicích zde pracovalo bezmála 14 tisíc osob a z celkového počtu 117 289 osob činných v průmyslu činil tento podíl 12,2%.

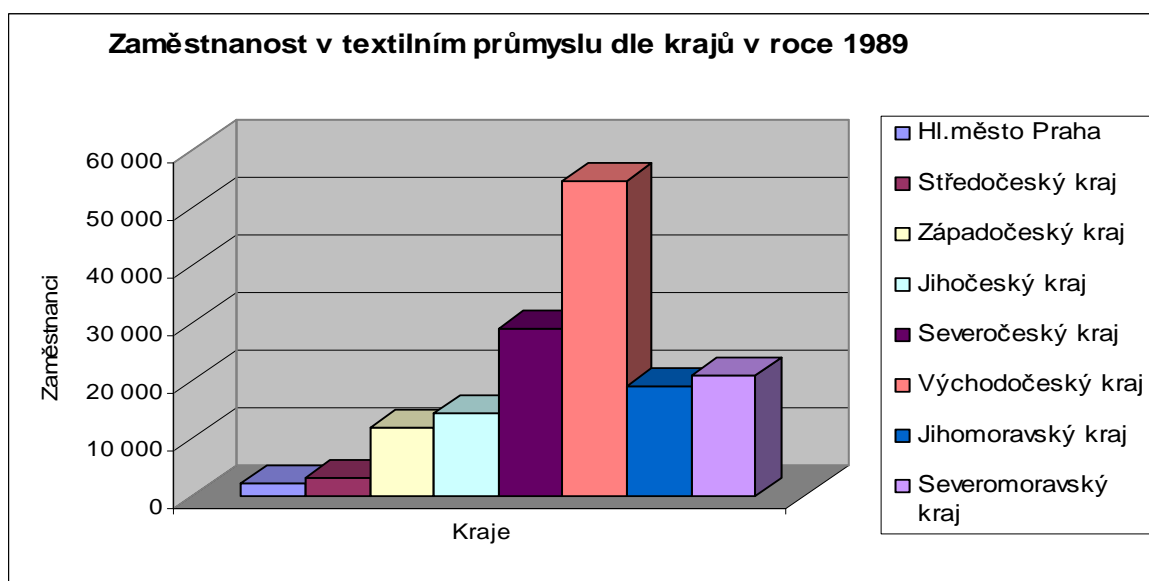
Naopak nejmenší koncentrace pracovníků v textilním průmyslu se nacházela v hlavním městě a ve Středočeském kraji, kde se podíl těchto zaměstnanců pohyboval okolo 1% vzhledem ke všem pracovníkům v průmyslu.

Tab.6 Počet zaměstnanců v textilním průmyslu k 31.12. 1989

	Počet zaměstnanců v textilním průmyslu	Počet zaměstnanců v průmyslu celkem	Podíl textilního průmyslu na průmyslu celkovém
Hl.město Praha	2 176	175 466	1,2
Středočeský kraj	3 171	209 073	1,5
Západočeský kraj	11 939	165 888	7,0
Jihočeský kraj	14 333	117 289	12,2
Severočeský kraj	29 169	273 152	10,6
Východočeský kraj	54 576	283 417	19,2
Jihomoravský kraj	19 097	411 018	4,6
Severomoravský kraj	20 962	479 559	4,3
ČR celkem	155 423	2 114 862	7,3

Zdroj: Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle resortů a ústředních orgánů v ČSR za rok 1989. Praha : Český statistický úřad, 1990.

Graf 1: Zaměstnanost v textilním průmyslu dle krajů v roce 1989

Zdroj: Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle resortů a ústředních orgánů v ČSR za rok 1989. Praha : Český statistický úřad, 1990.

Graf 1. názorně dokumentuje převahu zmíněného Východočeského kraje v porovnání s ostatními a naopak minimální podíl v hlavním městě a Středočeském kraji. Téměř vyrovnané oblasti Jihomoravského a Severomoravského kraje se liší o 1 900 pracovníků a stejně tak Jihočeský, který zaměstnává 14 333 osob a Západočeský kraj s 11 939 zaměstnanci od sebe nevykazují příliš výraznou odchylku.

Tab.7 Okresy zaměstnávající více než 3 000 osob v textilním průmyslu v roce 1989

Okres	Počet osob v TP	Kraj
1. Trutnov	11 347	Královéhradecký
2. Náchod	10 604	Královéhradecký
3. Děčín	10 016	Ústecký
4. Semily	6 553	Liberecký
5. Svitavy	6 219	Pardubický
6. Ústí n.Orlicí	6 168	Pardubický
7. Brno - město	5 620	Jihomoravský
8. Bruntál	5 271	Moravskoslezský
9. Šumperk	4 619	Olomoucký
10. Cheb	4 178	Karlovarský
11. Frýdek-Místek	3 533	Moravskoslezský
12. Chrudim	3 389	Pardubický
13. Pelhřimov	3 386	Vysočina
14. Havlíčkův Brod	3 327	Vysočina
15. Jihlava	3 136	Vysočina
16. Jablonec n. Nisou	3 129	Liberecký
17. Strakonice	3 110	Jihočeský
18. Jindřichův Hradec	3 080	Jihočeský
19. Brno – venkov	3 076	Jihomoravský
20. Jičín	3 003	Královéhradecký

Zdroj: Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989, Výrobní družstva v České socialistické republice v roce 1989, vlastní dopočty

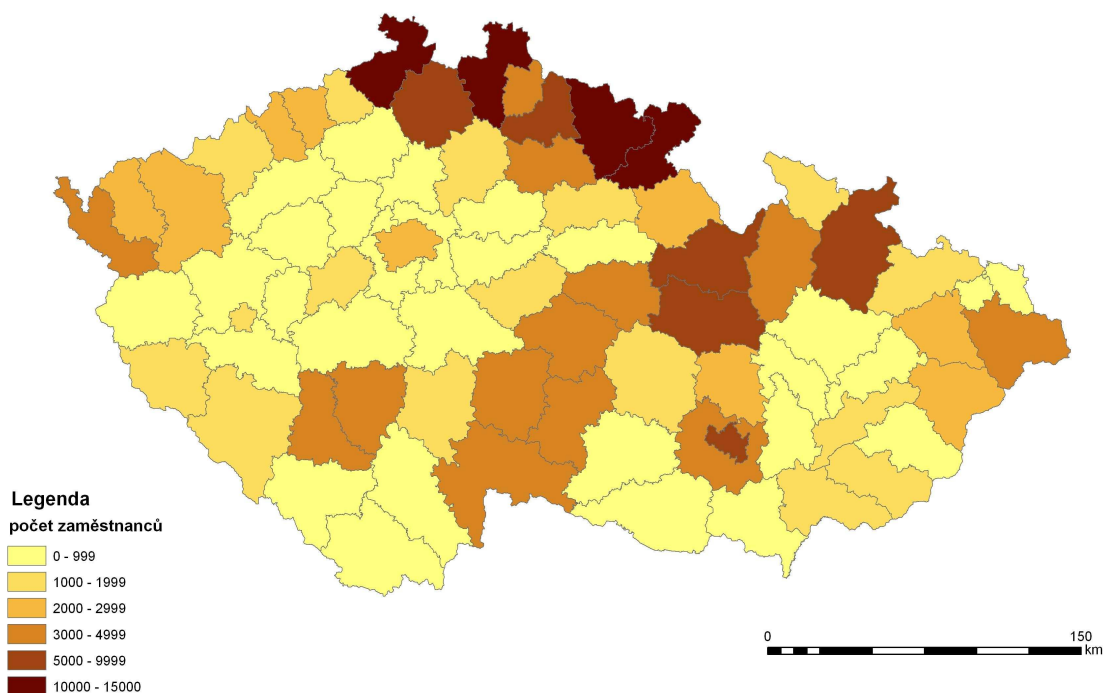
Tab.7 vyjadřuje koncentraci textilního průmyslu ve vybraných 20 bývalých okresech, kde počet zaměstnanců přesahuje 3 tisíce osob a následně jsou pro pozdější srovnání zařazeny do krajů dle současného rozdělení. Zadanou hranici tří tisíc několikanásobně převyšuje okres Trutnov, kde počet zaměstnanců dosahuje 11 347 pracujících v odvětví. Na tomto výsledku se jednoznačně projeví velké textilní podniky v Trutnově a ve Dvoře Králové a velká koncentrace provozoven významných podniků v Podkrkonoší.

Druhý nejvyšší podíl zaměstnaných v odvětví na celkové zaměstnanosti, měl v roce 1989 okres Náchod, který náleží ke stejnému kraji – současný kraj Královéhradecký, vykazoval 10 604 zaměstnanců. Největším zaměstnavatelem zde byla **Tepna Náchod** se 4 986 zaměstnanci. O pět set zaměstnanců méně měl okres Děčín v Ústeckém kraji, kde velkou roli hrály města s významnými textilními podniky -Varnsdorf a Benešov nad Ploučnicí. (viz. Tab.7)

V dalším pořadí byl zaznamenán větší odstup od třech nejpočetnějších okresů. Následovala města především z krajů Pardubického, Moravskoslezského, Jihomoravského a z kraje Vysočina. V závěru tabulky se objevily také dva okresy současného Jihočeského kraje – okres Strakonice se 3 110 zaměstnanci a Jindřichův Hradec se 3 080 zaměstnanci. Se 3 003 zaměstnanci uzavřel žebříček dvaceti okresů Jičín v kraji Královéhradeckém.

Mapa 2. Zaměstnanost v textilním průmyslu v okresech ČR v roce 1989

ÚZEMNÍ KONCENTRACE TEXTILNÍHO PRŮMYSLU Z HLEDISKA ZAMĚSTNANOSTI V ROCE 1989

Zdroj: Bilance zdrojů pracovních síl a jejich rozdělení v roce 1989, Praha: FSÚ, 1990

5.1 Významné podniky textilního průmyslu v roce 1989

Na předchozí kapitolu naváží významnými textilními podniky, které úzce souvisí s výše vypsanými městy a kraji. V *Tab.8* je uvedeno patnáct podniků, které jsou zařazeny na základě počtu zaměstnanců za všechny své provozovny na celém území naší republiky s určující hranicí, která byla stanovena na čtyři tisíce zaměstnanců. Uvádím i krajské součty, kde bylo počítáno pouze s provozy ležící na území daného kraje.

Nejvýznamnějším zaměstnavatelem v textilním odvětví byl v roce 1989 vratislavský výrobce bytového textilu **Bytex** s 8 006 pracovníky ve 36 provozovnách, jež se nacházely po celém území České republiky. Deset hlavních provozoven Bytexu zaměstnávalo v Libereckém kraji pouze 2 245 osob, ostatních 26 poboček se koncentrovalo především na Děčínsko a na Vysočinu. Dalšími významnými podniky v kraji byla liberecká **Textilana** s 5 370 zaměstnanci a přední výrobce textilních bavlněných tkanin - tanvaldská **Seba** s 4 052 zaměstnanými.

Druhým krajem s významnými textilkami byl kraj Královéhradecký. Největším zaměstnavatelem zde byla **Tiba Dvůr Králové nad Labem**, jeden z největších výrobců tištěných tkanin v České republice, která měla na území celé republiky celkem 21 provozoven s 7 642 zaměstnanci. Jako další významný východočeský podnik je třeba uvést **Tepnu Náchod**, v jejíchž 14 provozovnách pracovalo 4 986 pracovníků.

Rozsáhlým podnikem s 22 provozovnamí je také moravskotřebovský hedvábnický podnik **Hedva** s celkovým počtem 6 604 zaměstnanci, jehož významné závody se kromě Moravské Třebové nachází také v Liberci, Rýmařově a v Šumperku, kde se orientují na výrobu nití a přízí. Hranici čtyř tisíc zaměstnanců také překonaly pletářské podniky **Loana** z Frenštátu pod Radhoštěm a varnsdorfský **Elite**, který patří k nejstarším výrobcům punčochového zboží u nás.

Mezi další významné podniky, které se nedostaly počtem zaměstnanců do níže uvedeného žebříčku, patřily v roce 1989 například broumovská **Veba** s 2 403 zaměstnanci, hořická **Mileta** s 2 846 zaměstnanci, varnsdorfský tradiční výrobce manžestrů, sametů a hladkých tkanin **Velveta** s 3 319 zaměstnanci, nebo tradiční lnářský podnik **Českomoravský len** se sídlem v Humpolci.

Tab.8 Zastoupení textilních podniků nad 4000 zaměstnanců dle krajů v roce 1989

	Textilní podniky	Sídlo podniku	Kraj	Počet provozoven	Počet zaměstnanců za všechny provozovny	Počet zaměstnanců v kraji
1.	Bytex	Vratislavice n.N	Liberecký	36	8 006	2 245
2.	Tiba	Dvůr Králové n.L	Královéhradecký	21	7 642	5 492
3.	Hedva	Moravská Třebová	Pardubický	22	6 604	3 063
4.	Perla	Ústí n. Orlicí	Pardubický	17	6 543	4 666
5.	Textilana	Liberec	Liberecký	16	5 370	2 564
6.	Moravolen	Šumperk	Olomoucký	15	5 134	2 943
7.	Tepna	Náchod	Královéhradecký	14	4 986	4 986
8.	Slezan	Frydek-Místek	Moravskoslezský	14	4 963	2 539
9.	Texlen	Trutnov	Královéhradecký	24	4 805	4 595
10.	Přádelna česané příze	Nejdek	Karlovarský	9	4 598	3 566
11.	Loana	Frenštát p.Radhoštěm	Zlínský	12	4 426	3 306
12.	Benar	Benešov n.P.	Ústecký	13	4 181	1 305
13.	Seba	Tanvald	Liberecký	15	4 052	3 713
14.	Jitex	Písek	Jihočeský		4 046	2 838
15.	Elite	Varnsdorf	Ústecký	8	4 013	2 290

Zdroj: Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989, Výrobní družstva v České socialistické republice v roce 1989, vlastní dopočty

6. POČÁTKY TRANSFORMAČNÍHO VÝVOJE

Na konci osmdesátých let disponovalo bývalé Československo významným průmyslovým potenciálem. Ovšem jestliže rozměrem svých průmyslových kapacit jsme patřili k industriální špičce, pak kvalitou a strukturou vytvářených užitečných hodnot jsme se s vyspělými ekonomikami nemohli srovnávat.

Československá průmyslová základna měla na konci osmdesátých let zcela odlišnou odvětvovou strukturu. Výrazný vliv na strukturu průmyslu měly preference industrializace založené na rozvoji vybraných odvětví, zvláště pak na těžkém průmyslu. Prioritou naší průmyslové politiky bylo pokrytí potřeb trhu RVHP.

Charakteristický rys československé průmyslové základny vytvářel převládající podíl velkých podniků a téměř úplná absence podniků malých a středních. Jeden nebo několik málo výrobců mělo dominantní postavení na trhu ve většině průmyslových odvětví.

(TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Na začátku 90.let stál před novou vládou úkol zajistit přechod od centrálně plánované ekonomiky k otevřenému hospodářství fungujícím na základě tržních vztahů. Základním kamenem ekonomické reformy byla cenová deregulace, kdy si poprvé po několika desetiletích mohly samy podniky určovat ceny svých výrobků. První liberalizační opatření byla přijata v roce 1990. Velmi důležitým reformním krokem bylo rozhodnutí o vnitřní směnitelnosti koruny od ledna 1991, které znamenalo výrazný krok v liberalizaci zahraničního obchodu. Před zavedením vnitřní směnitelnosti koruny byla provedena její devalvace, s výsledným směnným kurzem koruny vůči světovým měnám. Zahraniční obchodní vztahy Československa prošly zásadní reformou s cílem otevřít ekonomiku zahraniční konkurenci.

(TOUŠEK, VANČURA, 1996)

S tím vyvstala na počátku 90.let pro průmyslové podniky zcela nová situace. Většina českých podniků se v průběhu transformačního procesu dostala do obtíží, jelikož mnohé ztratily tradiční odbytiště pro své výrobky. V průběhu nastolení tržních podmínek se podniky ocitly pod velkým konkurenčním tlakem zahraničních výrobců, a to navzdory tomu, že byly chráněny nízkou cenou české pracovní síly a hluboce devalvovanou českou měnou. (BLAŽEK, 1997)

K tomu je třeba přičíst skutečnost, že přibližně od poloviny osmdesátých let se na světových trzích začíná prosazovat převaha nabídky nad poptávkou. Postupně tedy přibývá odvětví, která se vyznačují nadbytkem výrobních kapacit. Za této situace se české výrobky snaží prosadit nižší cenou. (BLAŽEK, 1997)

Pokud se podniky chtěly v narůstající konkurenci udržet, byla nutná jejich restrukturalizace, jejíž cílem bylo zvýšení konkurenceschopnosti průmyslových podniků. V nových podmínkách došlo především k překonání vysokého stupně koncentrace produktivních zdrojů do malého počtu velkých podniků. Některé průmyslové podniky se transformovaly do více samostatných jednotek, aby tak mohly lépe dosahovat vlastních cílů. Průmyslové podniky se snažily zvýšit svou konkurenční schopnost především snižováním výrobních nákladů – rušením neefektivních výrob, poklesem počtu pracovníků, zbavením se okrajových aktivit nesouvisející přímo s činností podniku, snižování materiálové a energetické náročnosti výroby, modernizací výroby, zavádění nových technologií atd.

Významným nástrojem politiky restrukturalizace a průmyslového rozvoje se stala podpora nově vzniklých malých a středních podniků, vyhlášená vládou od roku 1992. Při restrukturalizaci průmyslu se velmi závažným faktem stal stav výrobních prostředků. V osmdesátých letech byl totiž zaznamenán pokles investic do průmyslové sféry, který se po roce 1989 ještě zvýraznil. Navíc byl velký podíl investic určen na budování nových výrobních kapacit a na modernizaci stávajících kapacit se vydávaly jen velmi omezené prostředky. V důsledku toho výrazně narostla míra opotřebení základních prostředků ve většině průmyslových podniků. U mnoha z nich hlavní překážku restrukturalizace představovala jejich finanční situace. V podmínkách klesající domácí i zahraniční poptávky bylo na počátku devadesátých let mnoho podniků ztrátových. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Poklesu produkce se nevyhnul žádný z průmyslových oborů. Všeobecnému trendu se vymyká pouze obor koksování a rafinerie, který zaznamenal pokles produkce pouze jednou, a to v roce 1993. Jak ukazuje *Tab.8* všechny ostatní průmyslové obory v letech 1991-1993 pocítily pokles. Velmi výrazný propad prodělaly především textilní a kožedělný průmysl, kovodělné výrobky, elektrická a optická zařízení a stroje. V roce 1995 je již patrné zrychlení růstu ve většině oborů, pouze kožedělný průmysl zaznamenával pokles během všech pěti let.

(JONÁŠ, 1997)

Nejvíce ztrátová odvětví nebyla schopna převést svůj export, který dříve směřoval téměř výhradně do RVHP, na jiné trhy. Na druhé straně některá exportně zaměřená průmyslová odvětví se z kolapsu RVHP zotavila rychleji a již v roce 1992 mnoho podniků orientovaných na export našlo nová odbytiště na západních trzích a zvýšilo export. Následně vzrostl význam těžebního průmyslu (především těžba uhlí) a výroba elektřiny na úkor zpracovatelského sektoru. Profil zpracovatelské výroby se posunul ve prospěch průmyslu využívající domácí suroviny. Mírný vzestup zaznamenalo například odvětví zahrnující výrobu papíru a potravin – viz. *Tab 9*. (ŠVEJNAR, 1997)

Tab.9 Pokles produkce v průmyslových oborech ČR, 1991-1995

Obor	1991	1992	1993	1994	1995
Těžba nerostných surovin	-13,6	-12,8	-7,1	0,6	-1,3
Potraviny, nápoje	-17,0	-7,0	-4,4	-2,2	4,0
Textilní a oděvní průmysl	-35,8	-13,7	-14,2	-1,7	0,5
Kožedělný průmysl	-34,2	-14,0	-2,0	-1,2	-10,4
Dřevozpracující průmysl	-24,7	-21,4	-14,0	3,0	2,6
Papírenský a polygrafický průmysl	-24,1	-3,2	-7,1	18,3	1,7
Koksování, rafinerie, jaderná paliva	0,0	0,9	-8,1	8,0	7,1
Chemický a farmaceutický průmysl	-29,1	-9,3	-6,2	3,8	-1,1
Gumárenský a plastikářský průmysl	-28,6	-4,9	-2,0	1,7	14,5
Sklo, keramika, porcelán, stavební hmoty	-29,4	-6,0	-11,4	5,7	6,7
Kovy a kovářské výrobky	-30,5	-18,6	-6,5	3,3	12,4
Stroje a zařízení	-31,0	-24,9	-16,6	-4,8	9,2
Elektrická a optická zařízení	-38,8	-29,0	-8,1	12,3	21,5
Dopravní prostředky	-28,5	-26,7	-3,4	-14,1	23,5
Ostatní výrobky zprac. průmyslu	-24,0	-12,4	-10,4	-5,8	9,8
Elektřina, plyn, voda	-2,8	-3,0	-4,8	-2,8	3,5

Zdroj: Ekonomická transformace v ČR – Makroekonomický vývoj a hospodářská politika, Jonáš, J.

7. TEXTILNÍ PRŮMYSL V 90.LETECH 20.STOLETÍ

Ještě v osmdesátých letech 20.století měl textilní průmysl významný podíl na československém národním hospodářství, a to zejména co se týká počtu zaměstnanců, kde v roce 1989 dosahoval 7,3 % na celkovém průmyslu, 6 % na celkové průmyslové výrobě a 8,7 % na celkovém exportu. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Změny v textilní výrobě dokumentuje také *Tab.10*, která zachycuje index textilní průmyslové výroby v druhé polovině osmdesátých let, která má až do počátku transformačních změn rostoucí charakter. V roce 1991 vykázal index výroby v textilním průmyslu 74% oproti 119% roku 1990.

Změny politických a ekonomických podmínek se odrazily především ve změnách v tržní orientaci textilního odvětví a vyvolaly potřebu restrukturalizace výrobní základny i výrobků. Ta souvisela, s již zmíněným, rušením neefektivních výrob a zároveň se zvyšováním počtu malých a středních podniků. Současně s reorganizačními změnami docházelo k privatizaci a dnes je prakticky celé odvětví v privátním sektoru. (KUNC, 2000)

Po rozpadu RVHP se textilní průmysl musel potýkat se ztrátou východoevropských odběratelů. Domácí trh se stal pro existující výrobní kapacity nedostačující, jelikož tuzemská produkční kapacita textílek produkovala pětkrát větší množství výrobků než byla schopna prodat na tuzemském trhu. Z tohoto důvodu začala své aktivity postupně směřovat na západoevropská odbytíště. Československé textilní závody si zde již dříve budovaly obchodní vztahy, a to umožňovalo řadě podniků vyvážet vyšší objem produkce.

(TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Reakce na stále náročnější požadavky západoevropských trhů však probíhala ve většině případů obtížně a pomalu. Příčinou byla zejména nízká investiční aktivita vyplývající z omezení finančních prostředků, ekonomické situace podniků a také slabé zastoupení zahraničních investorů v textilních podnicích. (KUNC, 2000)

Tab.10 Index textilní průmyslové výroby mezi lety 1983-1990, 1980=100

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Průmysl celkem	105,8	109,2	112,4	115,5	117,9	120,2	122,2	118,2	89,4
Textilní průmysl	105,5	107,8	110,8	113,0	114,8	117,3	118,7	119,1	77,4

Zdroj: ČSÚ, Statistická ročenka 1990

7.1 Zhodnocení základních ekonomických ukazatelů v textilním průmyslu 90. letech 20. století

Změny spojené s přechodem z plánovitého na tržní hospodářství a orientací prodeje výrobků z východních trhů na trhy států s vyspělým tržním hospodářstvím způsobily počáteční pokles výroby na zhruba poloviční úroveň produkce roku 1989.

(TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Produkce textilního průmyslu se v roce 1991 propadla o 35,8%, což byl největší propad v celém sledovaném transformačním období. Následující rok zaznamenal propad produkce o 13,7% a v roce 1993 sledujeme stále klesající tendence, a to o 14%.

Během roku 1994 se po třech letech nepřetržitého poklesu zastavil pád výroby a výsledky odvětví ukázaly mírný růst jak výroby, tak prodeje. Zisky, které se v nejtěžším období krize v roce 1993 propadly ve všech textilních oborech, z výjimkou lnářství, do červených čísel, se postupně až na vlnářství opět vrátily na kladné hodnoty. Zatímco ještě v roce 1991 celkový hrubý zisk v odvětví činil téměř 5 mld.Kč, v roce 1993 zaznamenal textilní průmysl 4,6 mld.Kč, tedy ztrátu o 388 mil.Kč. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

V letech 1994-1995 vykazala průmyslová produkce pozitivní růst, nebylo ale zatím zdaleka dosaženo úrovně produkce z posledního roku před zahájením reformy. Průmyslová produkce, která zaznamenala mnohem větší propad než domácí produkt, dosáhla v roce 1995 zhruba 70 % úrovně roku 1989. (JONÁŠ, 1997)

Z průběhu tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1989 - 1999 vyplývá, že v roce 1999 bylo dosaženo v textilním průmyslu 63,5% výchozího roku 1989.

Pokles výroby i tržeb byl způsoben také nepřípravou odvětví na zvýšené požadavky na kvalitu výrobků v nových odbytištích a vnitřní problémy podniků spojených s jejich restrukturalizací. Dalším důvodem byl také dovoz levných výrobků, především z jihovýchodní Asie a použitého zboží ze zemí EU. (KUNC, 2000)

Snížení průmyslové výroby bylo doprovázeno snížením zaměstnanosti, ale ta poklesla mnohem méně než produkt. V roce 1991 se výroba zboží v textilním průmyslu oproti předchozímu roku snížila o 35 % a zaměstnanost klesla o 17 % . (ŠVEJNAR,1997)

Řada textilních firem kvůli potížím s odbytem uzavřela desítky málo efektivních provozů a propustila tisíce zaměstnanců. Z tohoto odvětví odešlo od roku 1990 do roku 1995 téměř 60 tisíc osob, tedy více 40% z původního počtu. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Z *Tab.11*, která dokumentuje zaměstnanost v textilním průmyslu v letech 1990-1999 jsou vidět klesající tendence po celé sledované období. V roce 1990 v textilním průmyslu pracovalo 147 tisíc osob a na celkové zaměstnanosti v průmyslu se podílel 8,7%. Meziroční propad zaměstnanosti je nejvíc patrný mezi rokem 1990 a 1991, kdy z textilního průmyslu bylo propuštěno 27 tisíc pracujících, což znamenalo pokles o 18,4%. V tomto roce se nejvíce projevíly dopady transformačních změn. Od roku 1994 do roku 1999 odešlo ve všech výrobních oborech textilního průmyslu zhruba 36 tisíc pracovníků – viz. *Tab.11*. V roce 1999 pracovalo v oboru pouhých 54 tisíc zaměstnanců. Od roku 1990 je to pokles o 63,3%. Bohužel tento proces se nezastavil ani od nového tisíciletí.

Tab.11 Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu v letech 1990-1999

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Počet zaměstnanců (v tis.)	147	120	111	100	90	79	72	64	60	54

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, KUNC J., Změny v rozmístění TOK v ČR v období let 1989 – 1999
Pozn. Zpracovány podniky se 100 a více zaměstnanci

7.2 Významné podniky textilního průmyslu v období transformace

Ještě v roce 1989 se na území České republiky nacházelo šest podniků, které zaměstnávaly více než 5 tisíc osob. (KUNC, 2000)

Patřily mezi ně podniky (viz. kapitola 6) *Bytex Vratislavice n.N*, *Tiba Dvůr Králové n.L*, *Hedva Moravská Třebová*, *Perla Ústí n.Orlicí*, *Textila Liberec* a *Moravolen Šumperk*.

V roce 1991 na našem území již podnik, který by zaměstnával více než 5 tisíc zaměstnanců neexistoval, jak dokazuje *Tab.12*. Tato skutečnost dokumentuje rychlý úbytek pracovníků hned na počátku transformace české ekonomiky na počátku devadesátých let. (KUNC, 2000)

Z *Tab.12* jsou patrné zejména opačné tendence, a to takové, že mezi lety 1991-1999 výrazně vzrostl počet malých podniků, tedy podniků se 100-199 pracovníky. Zatímco na začátku sledovaného období jich bylo zaznamenáno pouze 7, v roce 1999 jejich počet vzrostl na 65. Celkový počet podniků se ve sledovaném období zvyšoval do roku 1995, kdy dosáhl svého maxima – 149 a v následujících letech sledovaného období se ustálil na hodnoty 135-136.

Tab.12 Počet podniků a jejich rozdělení podle počtu pracovníků v textilním odvětví v letech 1991- 1999

rok	počet podniků	podniky s průměrným počtem pracovníků					
		100-199	200-499	500-999	1000-2499	2500-4999	Nad 5000
1991	87	7	28	13	22	16	-
1992	110	14	44	22	19	11	-
1993	127	42	32	22	24	7	-
1994	142	52	39	26	21	4	-
1995	149	58	41	27	18	5	-
1996	143	64	38	22	16	4	-
1997	136	61	37	20	14	4	-
1998	135	60	38	20	15	2	-
1999	136	65	38	19	14	-	-

Zdroj: Kunc J., Rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v ČR v období let 1989-1999, Brno, 2000

Stejně jako v jiných průmyslových odvětvích i v textilním průmyslu dochází na začátku 90.let ke slučování firem rozdrobených během privatizace. Spolupráce textilek mělo vést ke snížení výrobních nákladů a efektivnějšímu využití nových investic v jednotlivých podnicích. Silné textilní uskupení se vytvořilo kolem *Centrotexu*, bývalého monopolního podniku zahraničního obchodu s textilem. Centrotex Praha, jež se zaměřoval především na vývoz hotových textilních výrobků a dovoz surovin pro textilní průmysl, získal významný podíl akcií ve *Vebě Broumov*, *Slezanu Frýdek Místek* a *Perle Ústí nad Orlicí*.

(TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Jde především o bavlnářské podniky s dobrými hospodářskými výsledky, což dokumentuje *Tab.13*, kde jsou zmapovány největší textilní podniky podle výše tržeb v roce 1999. Slezan se v tabulce umístil s tržbami 1,5 mld.Kč na třetím místě, zmíněná Veba s bezmála 1 miliardou je osmá. V podnicích uskupených kolem Centrotexu pracovalo dohromady zhruba 6500 osob, nejvíce ve Slezanu - 2 500 zaměstnanců. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Slezan, který vznikl na počátku 90.let transformací národního podniku Slezan, bavlnářské závody, zaměstnával ještě v roce 1990 ve všech jejích provozovnách téměř 5 tisíc osob, dopady transformačních změn tento stav snížil na zmiňované dva a půl tisíce. (KUNC, 2000)

Druhé bavlnářské seskupení se zformovalo kolem restituenta firmy **Kolora Semily** pana Hyblera. Seskupení Hybler group zaměstnával přes 7 tisíc osob. Do bavlnářské skupiny náležely kromě Kolory závody **Seby Tanvald** a **Tiby Dvůr Králové**. Akciová společnost Tiba vznikla privatizací n.p. Tiba, bavlnářské závody, které koncem 80.let zaměstnávaly v několika svých provozovnách 7500 lidí. V průběhu 90.let byla řada těchto provozoven odprodána nebo zrušena, což se projevilo v úbytku zaměstnanců – do roku 1999 klesl počet zaměstnanců na 2 160 osob. Seskupení **Hybler group** bylo v důsledku privatizačních změn přeměněno v roce 1996 na **Hybler Textil, s.r.o.** a v roce 1999 dokázala tato semilská společnost vykázat 635 mil.Kč. (KUNC, 2000)

Největším výrobcem a také nejúspěšnějším exportérem pánských vlněných oblekových tkanin byla společnost **Textilana Liberec**.

V roce 1995 se dostala do vážných ekonomických problémů, z nichž si dokázala najít cestu a stala významným vývozcem, kdy více než dvě třetiny tkanin vyvážela především do Německa a USA. Firma, jež měla v roce 1990 zhruba 6 tisíc zaměstnanců, snížila tento počet do roku 1995 téměř o polovinu. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Na začátku následujícího desetiletí bohužel nedokončila úspěšně svou restrukturalizaci a v roce 2003 závod definitivně ukončil výrobu.

Z hlediska rentability kapitálu si mezi textilkami v první polovině devadesátých let vedly nejlépe **Českomoravský len Humpolec**, **Juta Dvůr Králové** a **Tylex Letovice**, jež je tradiční český výrobce dekorativní textilie do dnešní doby. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Juta Dvůr Králové si toto významné postavení udržela v průběhu celých 90.let, kdy v roce 1999 s tržbami téměř 2 mld.Kč zastávala druhé místo v žebříčku nejúspěšnějších textílek.

Významným bavlnářským podnikem v první polovině 90.let, třetí největší dle hrubého obratu, byla **Velveta Varnsdorf**. V druhé polovině devadesátých let prošel podnik zásadní modernizací a investice směřované do obnovy strojového parku dosáhly téměř 0,5 mld.Kč. Většina její produkce byla orientována na export do zemí západní Evropy. Malý zájem o její výrobky na tuzemském trhu ji ale na konci 90.let donutily propustit velký počet zaměstnanců. Tímto vývojem se Velveta na konci 90.let s tržbami 1,1 mld. Kč spadla na šesté místo. (KUNC, 2000)

Příznivější situace se udržela v odbytu pleteného zboží. Největší pletařský podnik *Jitex Písek* vykázal v roce 1995 čistý zisk ve výši 16,4 milionů Kč při obratu přesahující jednu miliardu korun. Obrat oproti roku 1994 se zvýšil o 11,5%, na čemž má zásluhu export do zahraničí, zejména do Německa. Na konci 90.let si také výborně vedla společnost vyrábějící technické textilie *Kordárna a.s.*, jejíž tržby se dostaly na 2,7 mld.Kč – viz.Tab.13. Existovala zde celá řada textilních podniků, kterým otevření zahraničního trhu příliš neprospěl a ocitly se v dlouhodobé finanční ztrátě. Jde například o výrobce bytových textilií, především koberců, které z domácího trhu vytlačovaly cenově výhodnější výrobky z Belgie, Nizozemí a USA. Takto byl postižen, v té době nejvýznamnější výrobce koberců, *Bytex* později *Intex Liberec*, jehož výrobní kapacity byly třikrát vyšší než dokázal prodat. (TOUŠEK, VANČURA, 1996)

Tab.13 Největší textilní podniky podle výše tržeb roce 1999

pořadí	název	převládající obor	tržby (v mil.Kč)	počet zaměstnanců
1.	KORDÁRNA, a.s. Velká nad Veličkou	technické textilie	2 741,5	1 110
2.	JUTA, a.s. Dvůr Králové nad Labem	len	1 979,8	2 090
3.	SLEZAN Frýdek-Místek, a.s.	bavlna	1 518,8	2 110
4.	TIBA, a.s. Dvůr Králové nad Labem	bavlna	1 361,2	2 160
5.	FAURECIA Lecotex, a.s. Tábor	technické textilie	1 275,7	710
6.	VELVETA, a.s. Varnsdorf	bavlna	1 168,8	1 280
7.	PEGAS, a.s. Znojmo	technické textilie	1 163,7	220
8.	VEBA a.s., textilní závody, Broumov	bavlna	1 027,2	1 660
9.	JITEX Písek, a.s.	pletaři	945,6	2 120
10.	TECHNOLEN, a.s. Lomnice nad Popelkou	len	899,2	1 090

Zdroj: Kunc, J., Rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v letech 1989-1999 v ČR, Brno, 2000

8. TEXTILNÍ PRŮMYSL NA POČÁTKU 21.STOLETÍ

Nové milénium začalo pro textilní průmysl celkem úspěšně. Především rok 2001, který znamenal období růstu tržeb v odvětví. Meziročně vzrostly tržby o 3% ve srovnání s rokem 2000. Vyplynulo to ze zprávy časopisu TextilŽurnál, kterou mu dala k dispozici studie Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (ATOK). (TEXTILŽURNÁL, 5/2002)

Ze zprávy dále vyplývá, že tržby ve všech odvětvích TOK dosáhly roku 2001 celkem 76 mld.Kč, z toho v textilním průmyslu cca. 56 mld.Kč. Tento vývoj signalizoval setrvalou poptávku po textilním a oděvním zboží na zahraničních trzích, která se pozitivně projevila i v podnikových tržbách. V České republice se v roce 2001 nacházelo celkem 15 podniků, jejichž tržby přesáhly 1 mld. Kč.

(TEXTILŽURNÁL, 5/2002)

Nejvyšší místo v žebříčku největších českých textilních firem obhájila **Kordárna a.s. Velká nad Veličkou**, jejíž tržby v roce 2001 dosáhly 3,1 mld.Kč. Tento významný výrobce tkaných technických textilií pro gumárenský průmysl se umístil s velkým předstihem před **Jutou a.s. Dvůr Králové n.L.**, která v roce 2001 obhájila druhé místo z roku 2000. Tržby výrobce technických tkanin pro stavebnictví - **Juty a.s.** dosáhly v roce 2001 2,5 mld. Kč. Třetí se udržela **Nová Mosilana a.s. Brno**, které pomohla především rozsáhlá modernizace výroby v letech 1999-2000. Jak velký nárůst firma zaznamenala svědčí především fakt, že ještě v roce 1999 Nová Mosilana vykázala tržby 893 milionů Kč a v tehdejší žebříčku obsadila jedenácté místo. (ATOK Revue, 3/2002)

V roce 2001 toto číslo dosáhlo 1,9 mld. Kč. Z 43 firem, které v roce 2001 dosáhly stanovenou minimální hranici tržeb 250mil./Kč., jich 22 vykázalo meziroční nárůst tržeb. V žebříčku za rok 2001 chybějí pouze 2 firmy, které se umístily rok předtím: **Nejdecké česárny vlny a.s. Nejdek** a **Tebo Nová Včelnice**. Nově se mezi elitu dostaly **Interlana Liberec**, která se tržbami 345mil.Kč umístila na 35.místě a **Sintex Moravská Třebová**, pletařský podnik, který díky rozsáhlé modernizaci v roce 2000 dosáhl tržeb 290.mil.Kč a v žebříčku se v roce 2001 umístil jednačtyřicátý. Největší nárůst tržeb – 62% zaznamenal v roce 2001 šumperský **Moravolen Holding, a.s.**, který se tržbami 624 mil.Kč umístil třiadvacátý oproti loňskému 32.místu. Naopak největší propad byl zjištěn u **Dekory-Jeníček, a.s. Ždírec n.D.**, kterému klesly tržby o 35,8%.

V průběhu celého roku 2001 se kromě tržeb mírně zvyšovala i zaměstnanost. V textilním průmyslu meziročně přibylo cca 1 100 pracovních míst. Celkový počet zaměstnanců v textilním průmyslu byl v roce 2001 na úrovni 63 250 pracovních míst. Výsledky za rok 2001 také signalizují kladnou bilanci textilního a oděvního zahraničního obchodu. Pozitivní bilance dosáhla v roce 2001 v obou odvětví 12 mld.Kč, přičemž textil má o něco pozitivnější výsledky zahraničního obchodu než sektor oděvní. Celkově se dá konstatovat, že v roce 2001 nastal mírný růst v odvětví, podporovaný jak stávající dobrou schopností prosadit se na zahraničních trzích, tak relativně spolehlivě rostoucí domácí poptávkou. Zesílená exportní pozice je dána zásadní vnitřní restrukturalizací oboru a správnou orientací na náročné trhy.

(TEXTILŽURNÁL, 2/2005)

Následující roky byly ovšem pro textilní průmysl opět nepříznivé. Nastal pokles tržeb a zesílil i pokles pracovníků. Ve srovnání s rokem 2001 klesly v roce 2002 tržby z prodaných výrobků o 12,6%, resp. o 7,1 mld.Kč. S poklesem tržeb za prodej výrobků a služeb v roce 2002 souvisí i pokles přidané hodnoty z výkonů v běžných cenách. Důsledkem tohoto vývoje bylo drastické odbourání pracovních míst. Za stejné období se snížil stav pracovníků v textilním průmyslu o 11,8%. (PANORAMA..., 2003)

Rok 2003 přinesl v podstatě stejné výsledky jako rok 2002. Tržby se pohybovaly lehce nad hranicí 49 mld.Kč. Podíl na zpracovatelském průmyslu poklesl oproti předcházejícímu roku z 3% na 2,5%. Příčinou je zvyšující se konkurence z asijských zemí s postupující liberalizací obchodu s textilními výrobky a recese textilního průmyslu v Evropě. České textilní závody i nadále propouštěly své zaměstnance. Oproti roku 2002 se počet osob pracujících v textilním průmyslu snížil o 6 260 (o 11,3%). (PANORAMA..., 2003)

Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb se v roce 2004 opět mírně snížily. Celkově český textilní průmysl vydělal 48,7 mld.Kč (viz. Tab.14), což je pokles o 1% oproti roku 2003. Z dlouhodobého hlediska vývoj světového trhu a rostoucí konkurence vedou k vytěsňování tradičních standardních výrob a působí problémy zejména v oborech bavlnářského a pletařského průmyslu. Důsledkem jsou změny v zastoupení jednotlivých oborů na textilním průmyslu ve prospěch jiných textilních výrob - především s technickým zaměřením. Tento fakt zapříčinil další pokles zaměstnanosti v tomto odvětví o 5,8%. (PANORAMA..., 2006)

Tomuto odvětví škodí i pokles ekonomické aktivity v zemích EU, zejména v Německu. Vstup do EU se projevil změnami ve vykazování statistiky zahraničního obchodu, zjednodušením celního řízení a rozvojem spolupráce výrobních podniků z některých členských zemí EU. Se vstupem do EU začala Česká republika více dovážet (nárůst o 12,1% oproti roku 2003) a vyvážet (nárůst o 9,4%). Vliv měly i přesuny výroby z některých zemí EU s vyššími náklady do ČR. (PANORAMA..., 2006)

Negativně se projevila v roce 2005 liberalizace obchodu s textilními výrobky, která vešla v platnost k 31.12.2004, což mělo následně vliv na klesající tržby v roce 2005 a to téměř o 5%. Již v první polovině roku 2005 nastaly problémy se všeobecným poklesem poptávky, projevující se nejvíce na společném trhu Evropské unie. (TEXTILŽURNÁL, 9/2005)

Roční tržby dosáhly částky necelých 46,5 mld.Kč, což byl zatím největší pokles od roku 2000. Na druhou stranu přímý vývoz textilních výrobků do EU se v roce 2005 meziročně zvýšil o cca 3 % na hodnotu 32,6 mld. Kč. Podíl přímých vývozů do EU u textilních položek ve srovnání s celkovými přímými vývozy byl v roce 2005 ve výši 82,5 % a oproti minulému roku o něco klesl ve prospěch přímého vývozu do třetích zemí. To signalizuje, že čeští výrobci a obchodníci se snaží úspěšně umisťovat výrobky textilního průmyslu ČR i do jiných světových oblastí než na trhy EU. (PANORAMA...,2006)

V *Tab.14* a *Tab.15* lze sledovat, jak se v roce 2005 výrazně snížily hodnoty jednak tržeb, a jednak stav pracovníků v textilním odvětví. Tržby meziročně klesly o 6,5% a počet zaměstnanců se snížil o 7,1%. Krizi na českém trhu prohloubila i liberalizace trhu s elektrickou energií, která přinesla značný růst výrobních nákladů. Svoji roli sehrála i posilující koruna, jelikož zhruba 85% textilní produkce je orientováno na vývoz. (ATOK REVUE, 7/2008)

V roce 2006 se textilní průmysl podílel tržbami za prodej vlastních výrobků a služeb 1,7% na tržbách zpracovatelského průmyslu a 3,2% na počtu pracovníků. Tržby se v tomto roce pohybovaly na úrovni 47,5 mld.Kč, což znamenalo mírný nárůst. Naopak počet pracovníků se opět snížil, a to o téměř 7,2 %. (PANORAMA..., 2007)

Na základě výsledků za rok 2007 dosáhly tržby v běžných cenách v textilním sektoru zhruba 46,3 mld.Kč. Výkazy tržeb se dostaly přibližně na úroveň roku 2005. Textilní průmysl se podílel na celkovém zpracovatelském průmyslu hodnotou 1,9% a 3,1% na počtu pracovníků. Výrazný propad zaznamenala v roce 2007 zaměstnanost. Pracovalo zde 36 100 osob, což způsobilo pokles oproti předcházejícímu roku o 10,2%. Tyto problémy způsobila situace, která byla zaznamenána již v minulých letech. (ATOK REVUE, 5/2008)

V roce 2008 se odvětví textilního průmyslu podílelo 1,3% na celkových tržbách zpracovatelského průmyslu a 2,7% na počtu zaměstnanců. Podíly těchto ukazatelů od roku 2000 do současnosti trvale klesají. Příčinou je zostřená konkurence na světových trzích, kurzové vlivy a růst nákladů, především růst cen energie. Způsobuje to nejen potíže v přístupu na trh, ale zvyšuje se tlak na ceny výrobků, a to má za následek přesun výroby a odliv práce ve mzdě dále na východ – do zemí s ještě nižšími náklady. V následujících letech tento proces ještě urychlila globální krize. (PANORAMA..., 2009)

Negativně se na výsledcích v odvětví v roce 2008 projevila také silná koruna, která zdražuje zboží textilek v zahraničí, a to i přes její oslabování v druhé polovině roku. Dále to byly rostoucí náklady na energie, mzdy a stále více rozmáhající se asijská konkurence.

Tyto vlivy se odrazily v nutné restrukturalizaci spojené s likvidací neefektivních provozů. Trendu odpovídá i obrat odvětví. K roku 2008 dosáhly tržby 37,5 mld.Kč a počet zaměstnanců se ustálil na čísle 29 831. Tržby rapidně poklesly (o 19%) a počet pracovníků v textilním průmyslu se opět snížil. Výrobní závody opustilo 6 269 osob. (TEXTILŽURNÁL, 3/2010)

Oproti roku 2000 se počet zaměstnanců snížil o 63%. (ATOK REVUE, 2/2009) Propouštění si vyžádala ekonomická nutnost. Hlavní exportní partner Česka – Německo – se propadlo do recese a i české hospodářství citelně přibrzdilo, což se promítlo do množství nových zakázek. (ČESKO ZALIJE V..., 2008)

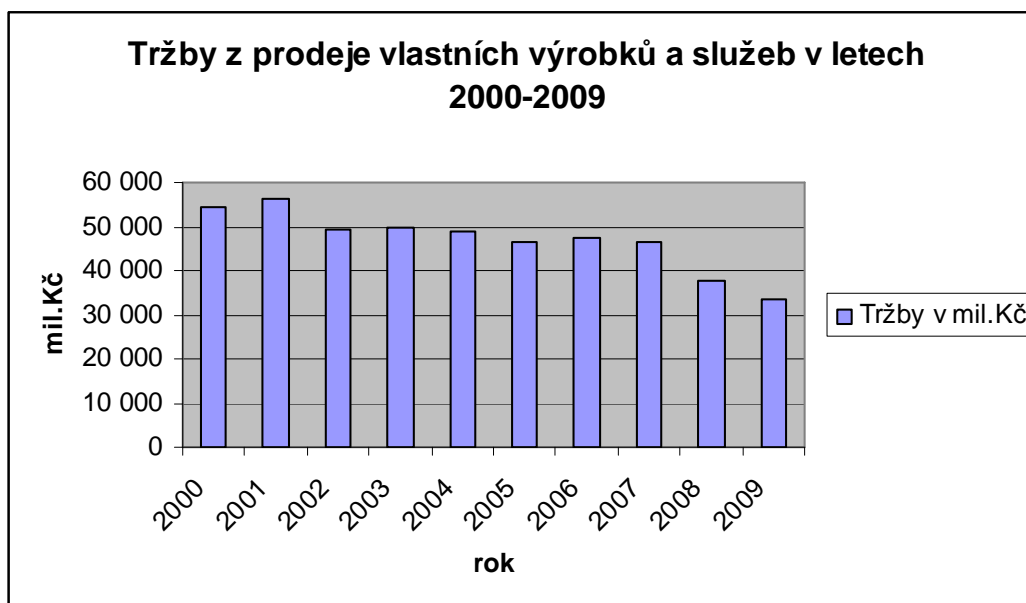
Tab.14 Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb (mil. Kč)										
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Mil. Kč	54,3	56,2	49,0	49,5	48,7	46,4	47,4	46,3	37,5	33,5

Zdroj: ČSÚ, ATOK, vlastní dopočet

V Tab.14 je zachycen vývoj tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb za uplynulé desetiletí. V časové řadě je možné sledovat vývoj národního hospodářství a identifikovat v něm promítnuté změny. Vývoj tržeb textilního průmyslu má klesající tendenci, ale vyskytly se zde i výjimky, například úspěšný rok 2001. Průběh tržeb je přehledně znázorněn také v Grafu 2.

Graf 2: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

Zdroj: ČSÚ, vlastní dopočet

Tab.15 Počet zaměstnaných osob v textilním průmyslu

Počet zaměstnaných osob v textilním průmyslu										
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet zaměstnanců	62,1	63,2	55,7	49,5	46,6	43,3	40,2	36,1	29,8	23,0

Zdroj: ČSÚ, ATOK, MPSV; Pozn. Zpracovány podniky s 20 a více zaměstnanci

Graf 3: Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu v letech 2000-2009

Zdroj: ČSÚ, ATOK, MPSV

8.1 Přehled nejvýznamnějších textilních podniků v letech 2000-2008

V následující části jsou zdokumentovány nejúspěšnější podniky od roku 2000 do roku 2008. Rok 2009 zde bohužel být zmapován nemůže, jelikož žebříčky firem vychází v druhém čtvrtletí následujícího roku, jak jsem již zmínila v metodice práce. Z *Tab.16* a *Tab.17* je zřetelné, že pořadí na předních místech se příliš nezměnilo. První tři příčky od roku 2000 do roku 2006 obhájily stále stejné firmy.

Vůbec nejúspěšnějším textilním podnikem byla **Kordárna a.s. Velká nad Veličkou**, jejíž tržby neklesly v tomto období pod 2,5 mld.Kč. Druhé místo si po celé období udržovala **Juta a.s. Dvůr Králové nad Labem**, s počtem blízcím se dvěma tisícům pracovníků vykazovala pravidelně tržby nad 2,3 mld.Kč a v roce 2008 vykázala rekordní tržby z prodaných výrobků 4 mld.Kč. Třetí místo si držela brněnská **Nová Mosilana a.s.** V žebříčku se nově v roce 2007 objevila společnost **Pegas Nonwovens, s.r.o.**, která v průběhu let změnila obchodní název (vznik Pegas Nonwovens, s.r.o díky fúzi společností Pegas, a.s. Znojmo a Pegas – DS, a.s Znojmo) a v roce 2008 vytlačila z předních příček Novou Mosilanu i Kordárnu.

Frýdeckomístecký podnik **Slezan a.s.** se od roku 2000 do roku 2003 umísťoval na čtvrté příčce, poté jeho postavení začalo klesat. V roce 2008 se Slezan v žebříčku již neobjevuje. Na stránkách společnosti jsem zjistila, že je v současné době v insolventním řízení.

(SLEZAN..., 2009)

Likvidační se pro podnik stal rok 2007, kdy započala výstavba automobilky Hyundai v bezprostřední blízkosti Frýdku-Místku, což vedlo k odlivu pracovních sil. Automobilka byla schopna pojmout až 15 000 nových pracovních míst. Brány Slezanu v témže roce opustilo 245 zaměstnanců a tento fenomén pokračoval i v dalších letech. (VÝROČNÍ ZPRÁVA..., 2008)

Podobný osud potkal i společnost **Faurecia Lecotex, k.s.** Tábor. Firma nedokázala čelit levnější konkurenci, a proto musela v Táboře a Počátkách uzavřít své závody. Propuštěným lidem byla nabídnuta práce v jiných závodech tohoto koncernu, především v Písku.

(FAURECIA UZAVŘE..., 2008)

Své nejlepší umístění mezi roky 2004-2006 si udržoval lomnický **Technolen technický textil, a.s.** Na počátku nového milénia se pohyboval o dvě až tři třídy níže a obdobně jako ostatní výše zmíněné podniky zaznamenal propad v letech 2007-2008. **Pleas, a.s. Havlíčkův Brod** má v tomto žebříčku proměnlivé pořadí. Nejhůře se společnost umístila v letech 2005, 2007 a 2008.

Tak jako v 90.letech se i na začátku nového desetiletí v žebříčku objevovala společnost **Tiba, a.s. Dvůr Králové nad Labem**, ovšem již s horšími ekonomickými výsledky. Renomovaný výrobce potištěných tkanin, jehož produkce byla určena jak pro tuzemský trh, tak i na vývoz do celé řady zemí, se z důvodu ekonomické ztrátovosti výroby propadal stále na nižší pozice. Počátkem roku 2007 byl na Tibu a.s. z důvodu celkové insolventnosti vyhlášen konkurs. Je jednou z textílek, která nedokázala konkurovat levným výrobkům z Asie, a také ji potopila recese v Německu. (INFORMACE O SPOLEČNOSTI, 2007)

Neúspěšně si v tomto období vedl také podnik **Velveta, a.s. Varnsdorf**, která se od roku 2003 do současnosti v TOP 10 neobjevila. V roce 2007 byla na 19.místě a v roce 2008 na 17.místě. Naopak **Veba textilní závody, a.s.** se dlouhou dobu držela na spodních příčkách žebříčku. Mezi roky 2002 a 2005 využila státního programu investičních pobídek ve formě daňových úlev a mohla modernizovat svoji mechanizaci. Od roku 2007, kdy se zbavila nerentabilních provozů, se postupně infiltruje mezi hlavní tahouny tohoto odvětví a do příštích let se stává adeptem na nejvyšší příčky. (MODERNIZACE, 2010)

Firma se zahraničním kapitálem **Schoeller Litvínov, k.s.** se do desítky nejlepších podniků dostala v roce 2001 (rok 2000 – 15.místo) a od té doby se zde drží spíše při zemi. Největší úspěch zaznamenala v roce 2005, kdy se umístila na 5.místě.

Fezko Thierry, a.s. Strakonice patří mezi firmu, která se zde prosadila až v nedávné době. Na tuto skutečnost působí fakt, že Fezko začalo vyrábět doplňky pro automobilový průmysl a tím zvýšilo i své tržby. Společnost má však velký potenciál, jelikož žebříčkem se postupně prokousává již od roku 2000, kdy se pohybovala na 22. pozici.

Nově se zde také objevil **Mehler Texnologies, s.r.o z Lomnice nad Popelkou**.

Tab.16 Nejúspěšnější textilní podniky v letech 2000-2004 hodnocené dle tržeb z vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004
1.	Kordárna a.s. Velká n. Veličkou (3213)	Kordárna a.s. Velká n. Veličkou (3194)	Kordárna a.s. Velká n. Veličkou (2647)	Kordárna a.s. Velká n. Veličkou (2960)	Kordárna a.s. Velká n. Veličkou (3080)
2.	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (2371)	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (2512)	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (2305)	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (2500)	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (2956)
3.	NOVÁ MOSILANA, a.s. Brno (2006)	NOVÁ MOSILANA a.s. Brno (1963)	NOVÁ MOSILANA a.s. Brno (1795)	NOVÁ MOSILANA a.s. Brno (2156)	NOVÁ MOSILANA a.s. Brno (2480)
4.	SLEZAN Frýdek-Místek a.s. (1759)	SLEZAN Frýdek-Místek a.s. (1962)	FAURECIA Lecotex k.s. Tábor (1710)	SLEZAN Frýdek-Místek a.s. (1562)	TECHNOLEN, technický textil a.s. (1681)
5.	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1388)	FAURECIA Lecotex, k.s. Tábor (1555)	SLEZAN Frýdek-Místek a.s. (1578)	FAURECIA Lecotex, k.s. Tábor (1543)	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1586)
6.	TECHNOLEN, technický textil a.s. (1362)	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1533)	TECHNOLEN, technický textil a.s. (1420)	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1510)	SCHOELLER Litvínov k.s. Litvínov (1500)
7.	FAURECIA Lecotex, k.s. Tábor (1321)	VELVETA a.s. Varnsdorf (1487)	VELVETA a.s. Varnsdorf (1394)	TECHNOLEN, technický textil a.s. (1489)	SLEZAN Frýdek-Místek a.s. (1477)
8.	TIBA a.s. Dvůr Králové n.L (1338)	TIBA a.s. Dvůr Králové n.L (1329)	SCHOELLER Litvínov k.s. Litvínov (1363)	SCHOELLER Litvínov k.s. Litvínov (1358)	Pegas-DS a.s. Znojmo (1320)
9.	VEBA, textilní závody a.s. Broumov (1298)	VEBA, textilní závody a.s. Broumov (1317)	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1331)	Pegas-DS a.s. Znojmo (1200)	FAURECIA Lecotex, k.s. Tábor (1274)
10.	VELVETA a.s. Varnsdorf (1256)	SCHOELLER Litvínov k.s. Litvínov (1274)	TIBA a.s. Dvůr Králové n.L (1197)	VEBA, textilní závody a.s. Broumov (1164)	VEBA, textilní závody a.s. Broumov (1170)

Zdroj: TextilŽurnál, 2001-2005;

Pozn. v závorce jsou uvedeny tržby společnosti v mil.Kč

Tab.17 Nejúspěšnější textilní podniky v letech 2005-2008 hodnocené dle tržeb z vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

	2005	2006	2007	2008
1.	Kordárna a.s. Velká n.Veličkou (3054)	Kordárna a.s. Velká n.Veličkou (3573)	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (4098)	JUTA a.s. Dvůr Králové n. L. (4095)
2.	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (3048)	JUTA a.s. Dvůr Králové n.L (3518)	Kordárna a.s. Velká n.Veličkou (3573)	Pegas Nonwovens s.r.o. Znojmo (3561)
3.	NOVÁ MOSILANA, a.s. Brno (2393)	NOVÁ MOSILANA, a.s. Brno (2200)	Pegas Nonwovens s.r.o. Znojmo (3172)	Kordárna a.s. Velká n.Veličkou (2745)
4.	TECHNOLEN, technický textil, a.s. Lomnice (1710)	TECHNOLEN, technický textil, a.s. Lomnice (1625)	NOVÁ MOSILANA, a.s. Brno (2700)	NOVÁ MOSILANA, a.s. Brno (2555)
5.	SCHOELLER Litvínov, k.s.Litvínov (1406)	Pegas- DS a.s. Znojmo (1483)	TECHNOLEN,tec hnický textil,a.s. Lomnice (1625)	VEBA, textilní závody, a.s. Broumov (1681)
6.	Faurecia Lecotex, a.s. Tábor (1400)	PEGAS a.s. Znojmo (1392)	VEBA, textilní závody, a.s. Broumov (1458)	TECHNOLEN, technický textil, a.s. Lomnice (1300)
7.	Pegas- DS a.s. Znojmo (1399)	FEZKO, a.s. Strakonice (1328)	SLEZAN, Frýdek- Místek, a.s. (1432)	FEZKO Thierry a.s. Strakonice (1100)
8.	SLEZAN Frýdek Místek, a.s. (1369)	SLEZAN Frýdek Místek, a.s. (1325)	FEZKO, a.s. Strakonice (1426)	SCHOELLER Litvínov k.s.Litvínov (1093)
9.	PEGAS a.s. Znojmo (1190)	SCHOELLER Litvínov, k.s.Litvínov (1300)	SCHOELLER Litvínov, k.s.Litvínov (1385)	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1084)
10.	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1131)	VEBA, textilní závody, a.s. Broumov (1203)	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod (1365)	MEHLER TECNOLOGIES s.r.o. Lomnice (950)

Zdroj: TextilŽurnál, 2006-2009

Pozn. v závorce jsou uvedeny tržby společnosti v mil.Kč

8.3 Český textilní průmysl a dopady globální krize

Širokou polemiku o osudu některých průmyslových odvětví vyvolala také světová finanční krize. Pozornosti neunikl ani český textilní průmysl. Za uplynulých 15 let prošel celou řadou změn, které proběhly nejen v České republice, ale i na jeho nosných zahraničních trzích. (ČESKÝ TEXTILNÍ..., 2008)

V poslední době zanikla řada známých firem – *JITKA Jindřichův Hradec*, *TEPNA Náchod*, *TIBA Dvůr Králové nad Labem*, *SLEZAN Frýdek-Místek*, *TEXLEN Trutnov*, *LONKA Příbor*, *ALMA Nová Bystřice*, *ALAFATEX Jihlava* a řada dalších.

V současnosti přežívají spíše firmy, které se specializují na výrobu technických textilií, například na výrobu a dodávky pro automobilový průmysl (FEZKO, a.s. Strakonice), stavebnictví a zemědělství (JUTA, a.s. Dvůr Králové n.L.), anebo firmy, jež zavedly výrobu netradičních textilních vláken, např. výroba netkaných textilií na bázi polypropylenu a polyethylenu (PEGAS, a.s. Znojmo), byť i ony mají díky celosvětové finanční krizi značné problémy. Výroba pokračuje v podnicích, které změnilly výrobní program tak, aby odpovídal výrobkům s vysokou přidanou hodnotou a nabídly tudíž i něco navíc.

Podle prezidenta Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (dále ATOK) Josefa Nováka, je textilní průmysl v situaci, kdy hrozí v důsledku finanční krize recese či stagnace. Dále podotkl, že recese nastává, když dvě čtvrtletí po sobě klesá výkon a pokud by tato definice měla být brána striktně, pak v tomto případě je textilní a oděvní průmysl u nás v recesi již po několik posledních let. Rovněž připomněl negativní důsledky liberalizace obchodu s textilem a oděvy, růst cen a posilování koruny.

Novák dodal, že se naše textilní a oděvní podniky nesmějí stavět proti asijské konkurenci, protože ve srovnání s ní nemohou obstát. Cestou jak z této situace ven je vysoká kreativita výroby našich podniků. Je nutné přicházet s něčím novým, co nás odliší od běžného zboží, které na evropský trh dovážejí zahraniční konkurenti. (ATOK REVUE, 7/2008)

I s nepříznivými vlivy se některé české textilní a oděvní podniky snažily vyrovnat a podřídily se poptávce a aktuálním trendům. Proběhla řada strukturálních změn v organizaci a výrobním zaměření. Propadla se sice klasická textilní výroba, která nemohla čelit levnému zboží z Asie, ale začala se rozvíjet specifická výroba technických textilií, speciálních výrobků a oděvů. (ČESKÝ TEXTILNÍ..., 2008)

Cílem jsou výhradně sofistikované produkty s vysokou přidanou hodnotou a nezaměnitelnou image. Podniky, jenž se chtěly v posledních několika letech udržet na trhu, dokázat se vyrovnat s vnějšími vlivy a obstát v boji s konkurencí, musely změnit výrobní strategii.

Velkou výhodou je, vedle tradice, i skutečnost, že Česká republika má dosud k dispozici stále fungující výzkumné ústavy – Výzkumný Ústav bavlnářský a.s. Ústí nad Orlicí a Inotex, a.s. Dvůr Králové n/L., zázemí ve zkušenostech Technické univerzity v Liberci a v neposlední řadě i vazby na podobné instituce v rámci Evropské unie. (ČESKÝ TEXTILNÍ..., 2008)

9. SOUČASNÁ SITUACE V TEXTILNÍM PRŮMYSLU

Srovnání nejaktuálnějších výsledků odvětví textilního a oděvního průmyslu v roce 2009 oproti roku 2008 hodnotí Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu ČR (ATOK) jako negativní. Pokles tržeb však odpovídá současné situaci celé české ekonomiky.

Podle ATOKU dosáhly tržby v běžných cenách v textilním a oděvním průmyslu 40,9 mld.Kč, z toho 33,5 mld.Kč v textilním sektoru a 7,4 mld.Kč v sektoru oděvním. To odpovídá poklesu tržeb TOK o 11,1% ve srovnání oproti stejnému období předchozího roku. Na tomto poklesu se podílí textilní průmysl snížením tržeb o 12,2%. Zaměstnanost, měřená průměrným počtem zaměstnaných osob v organizacích s 20 a více pracovníky, dosáhla na konci roku 2009 v celém TOK úrovně 38 tis., což představuje pokles o 22% oproti stejnému období předchozího roku. Zaměstnanost v textilním průmyslu se dostala na 23 tisíc zaměstnaných osob, což je pokles o 29,7%.

Průměrná měsíční mzda dosáhla v odvětví na konci roku 2009 hodnoty 17 100 Kč, což představuje nárůst o 4,4% oproti roku 2008. Produktivita, měřená objemem tržeb na pracovníka za rok, dosahuje hodnoty 1 440 tis./rok, což je o 25% více než bylo v roce předchozím. Pro hodnocení je významný i pohled na samostatný průběh roku 2009. Zde bylo po celé první pololetí brán fakt, že tržby odvětví neklesly pod úroveň konce roku 2008. Bohužel se tento trend v druhém pololetí roku 2009 nepodařilo udržet a 3.čtvrtletí 2009 již vykazovalo pokles pod úroveň konce roku 2008. Naopak 4.čtvrtletí bylo hodnoceno jako růstové. Nicméně zůstalo v platnosti, že tržby roku 2009 klesly pod úroveň prosince 2008, přičemž nejslabším měsícem roku 2009 byl srpen.

9.1 Zaměstnanost v textilním průmyslu v roce 2008

Textilní průmysl však i nadále zůstává zdrojem zaměstnanosti žen, zejména v regionech s dlouholetou tradicí. V roce 2008 pracovalo v textilních podnicích celkem 29 831 osob. (PANORAMA..., 2009)

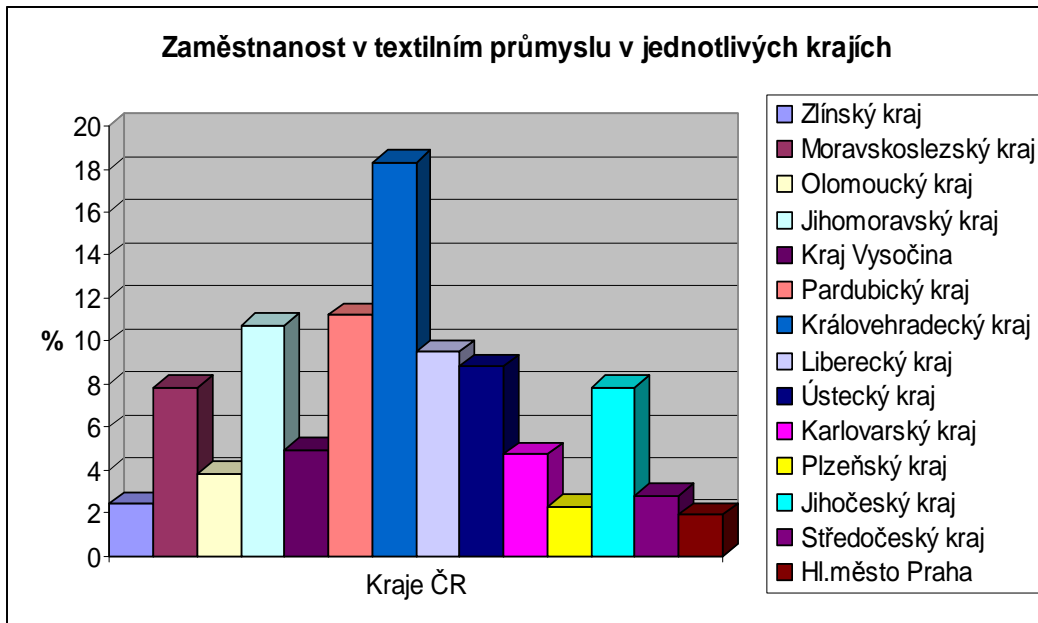
V Tab.18 můžeme vidět, které kraje se v roce 2008 podílely na zaměstnanosti v tomto oboru nejvíce. S velkým předstihem se jedná o kraj Královéhradecký, kde v textilním průmyslu v roce 2008 pracovalo 5 967 osob, tedy 12,3% z celkového počtu zaměstnanců v průmyslu v tomto kraji. Počtem pracovníků následovaly kraje Pardubický, Moravskoslezský, Jihomoravský, Olomoucký a Liberecký. Pro porovnání jsem dále tabulku doplnila o názorný graf (viz. Graf 4), kde dominuje zmíněný Královéhradecký kraj. Naopak nejmenší podíly se vyskytly u hlavního města a Plzeňského kraje, kde se zaměstnanci v textilním průmyslu podílejí na celkovém počtu pracovníků v průmyslu pouze 0,3%.

Tab.18 Průměrný evidenční počet zaměstnanců v průmyslu dle krajů v roce 2008

Ukazatel	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v průmyslu ^{*)}			Podíl TP na celkovém průmyslu
	Průmysl celkem	Zpracovatelský průmysl	Textilní průmysl	
Hl.město Praha	81 727	68 891	983	1,2
Středočeský kraj	103 310	100 823	173	0,16
Jihočeský kraj	52 918	48 656	1 603	3,0
Plzeňský kraj	59 964	58 850	318	0,5
Karlovarský kraj	25 582	19 614	1 881	7,3
Ústecký kraj	67 122	54 578	2 376	3,5
Liberecký kraj	50 453	47 098	2 125	4,2
Královéhradecký kraj	48 301	46 313	5 967	12,3
Pardubický kraj	51 160	50 016	3 830	7,4
Kraj Vysočina	54 085	53 660	3 005	5,5
Jihomoravský kraj	82 209	75 996	3 402	4,1
Olomoucký kraj	54 438	53 015	3 940	7,2
Moravskoslezský kraj	128 234	105 237	4 098	3,1
Zlínský kraj	55 078	53 299	-	-

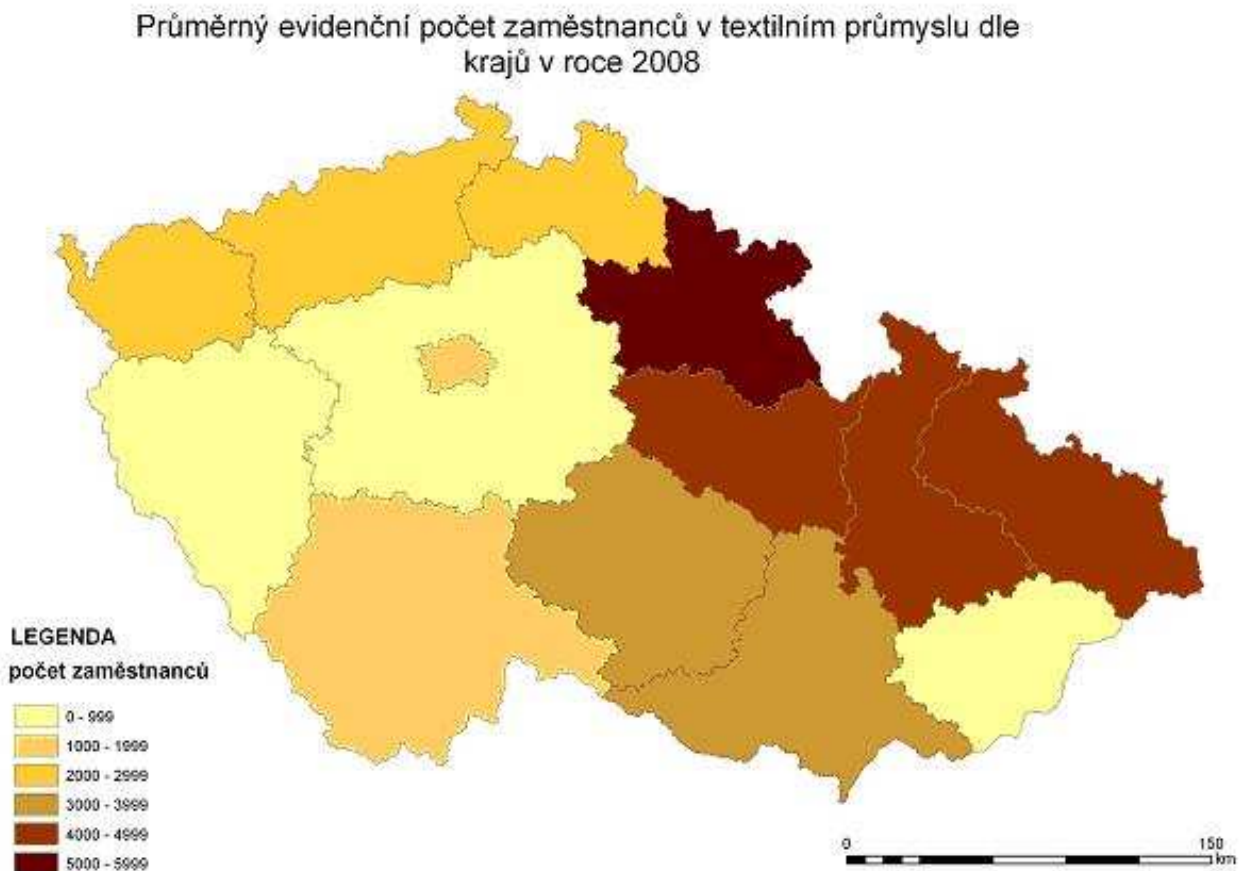
Zdroj: ČSÚ - Statistické ročenky krajů 2008; ^{*)} podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

Graf 4: Zaměstnanost v textilním průmyslu v jednotlivých krajích k roku 2008

Zdroj: ČSÚ - Statistické ročenky krajů 2008

Mapa 3. Průměrný evidenční počet zaměstnaných v textilním průmyslu dle krajů v roce 2008

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky krajů 2008

9.2 Nejúspěšnější textilní podniky současnosti

V následující kapitole se zabývám podniky, které se řídily strategií prosperujících evropských firem, renovovaly svůj výrobní program a dokázaly obstát i v době pro textilní průmysl nepříznivé. Často se jedná o textilní podniky ovládané zahraničním kapitálem.

Jak jsem již zmínila, v současné době nejvíce prosperují obory specializující se na technické textilie, tento fakt potvrzuje *Tab.19*. První příčky v žebříčkách nejúspěšnějších textilních podniků obsadily – Juta se 4 mld. tržeb, Kordárna se 3,5 mld.Kč a Pegas Nonwovens s 3,2 mld.Kč. (TEXTILŽURNÁL, 5/2009)

V tomto oboru není cenový tlak a asijská konkurence až tak výrazná. Problémy však mohly dopadat na dodavatele automobilového průmyslu, kterým výrazně uškodila globální krize a s ní spojená omezená výroba automobilů.

9.2.1 JUTA a.s., Dvůr Králové n. L.

Společnost JUTA Dvůr Králové nad Labem je největším českým zpracovatelem propylenu a zároveň výrobcem izolačních fólií, motouzů, vaků a kašírovaného zboží. Historie podniku sahá do druhé poloviny 19.století, kdy jeho továrny v soukromém vlastnictví vyráběly příze, tkaniny, pytle a lana z přírodních materiálů. V roce 1946 byl založen národní podnik JUTA, továrny juty a konopí, Praha, později přejmenovaný na JUTA n.p. Dvůr Králové nad Labem. V současnosti je JUTA a.s.výrobce širokého sortimentu produktů pro stavebnictví a zemědělství, obalových materiálů a materiálů pro technické účely. (JUTA, 2010)

Dnešní společnost vzešla ze stejnojmenného státního podniku. Před rokem 1999 společnost zaměstnávala ve svých provozovnách 3200 pracovníků. V červnu 1999 došlo ke změnám vlastníků podniku. JUTA se sloučila s firmou Jutaplast, která byla jejím majoritním akcionářem. Koncem roku 1999 zaměstnávala 2100 pracovníků. Tržby za vlastní výrobky a služby v témže roce dosáhly téměř 2 mld.Kč.

Více než 80% produkce, bezmála dvoutisícového podniku, je vyváženo do zemí Evropské unie a také do Kanady a USA. V současné době podnik zaměstnává téměř 1900 zaměstnanců a její roční obrat převyšoval v roce 2008 částku 4 mld.Kč. (KUNC, 2000)

9.2.2 PEGAS NONWOVENS s.r.o., Znojmo

Společnost Pegas Nonwovens s.r.o. vznikla v roce 1990 jako zcela nová, výhradně česká, privátní firma. Výsledná hodnota tržeb za vlastní výroby v roce 1999, téměř 2 mld. Kč, dostala společnost na šesté místo v českém textilním žebříčku Top 50 firem. Ve firmě přitom pracovalo pouze 220 osob, z čehož vyplývá, že tržby na jednoho zaměstnance představovaly přes 5 mil.Kč. Provozní sídlo společnosti se nachází ve Znojmě. Zde je umístěn závod na výrobu netkaných textilií z polypropylenu a další zpracování netkaných textilií určených pro zemědělství, tzv. agrotexilií. Vlastní výroba netkaných textilií je soustředěna do závodu v Bučovicích, jehož výstavba byla dokončena v roce 1992. (KUNC, 2000)

Znojemský výrobce s 387 zaměstnanci utřžil za rok 2008 tržby 3,5 mld.Kč. V současnosti plánuje zahájení výstavby nového výrobního provozu, což potvrzuje strategii této společnosti investovat při rozšiřování svých kapacit do nejmodernějších technologií. Posílí tak pozici technologického lídra v oboru výroby netkaných textilií a otevře pro své zákazníky nové možnosti spolupráce. (PEGAS NONWOVENS, 2005)

9.2.3 KORDÁRNA a.s., Velká nad Veličkou

Výstavba firmy Kordárna ve Velké nad Veličkou byla zahájena v roce 1948 firmou Baťa Zlín. Společnost Kordárna, a.s. je součástí nadnárodní společnosti holdingového typu KORD Limited se sídlem v Londýně. Ta je předním evropským výrobcem v gumárensko-plastikářenském, ale i stavebně-těžebním oboru. Samotná Kordárna se zaměřuje na zpracování syntetických vláken určených k výrobě technických textilií (kordové výplně do osobních i nákladních automobilů). Kordárna je významným regionálním zaměstnavatelem na moravsko-slezském pomezí – v roce 1999 ve společnosti pracovalo asi 1100 osob. Tržby za vlastní výroby a služby tvořily v roce 1999 2,75 mld. Kč. (KUNC, 2000)

Mezi zákazníky patří špičkoví evropští výrobci pneumatik, produkce společnosti putuje ale i do Kanady a USA. Firma zaměstnávající v současné době 370 zaměstnanců, utřžila v roce 2008 2,7 mld. Kč. (KORDÁRNA, a.s., 1997)

9.2.4 NOVÁ MOSILANA a.s., Brno

Bílý beránek ve znaku brněnské Mosilany symbolizuje jednoho z nejvýznamnějších výrobců pánských oblekových a dámských kostýmových tkanin z česaných přízí. Společnost navazuje na staleté tradice brněnských textiláků, kdy město Brno bylo jedním z hlavních středisek výroby vlněných látek.

Rozdělení několika závodů na pět samostatných subjektů vznikly nové podniky; jedním z nich byl i národní podnik Mosilana. Tento název si uchovala až do 31.12.1988. Od 1.1.1989 se změnila na státní podnik Mosilana Brno. Před změnami, které měly přijít v nejbližších letech, společnost navázala spolupráci s italským koncernem Marzotto S.p.A. Po změně politicko-společenské situace v tehdejší ČSSR v roce 1989 si vedení Mosilany uvědomilo, že pouze urychlená privatizace je zárukou dalšího rozvoje firmy. Vedení společnosti vynakládalo úsilí na to, aby proběhla privatizace Mosilany v tzv. "první vlně", což se úspěšně podařilo a v roce 1992 se privatizuje na Mosilanu Brno, a.s. Od roku 1994 je nositelem značky Nová Mosilana, a.s.

Komplexní restrukturalizace podniku v roce 1995 přinesla dobré ekonomické výsledky: vytvoření 560 nových pracovních míst za období let 1999-2001, rekvalifikovala své zaměstnance v rozsahu cca. 31 mil.Kč a vzrostly jí tržby z počáteční úrovně 438 mil.Kč na současné 2 mld.Kč.

Dosavadní vývoj Nové Mosilany je příkladem úspěšné privatizace cestou vstupu zahraničního kapitálu, který přinesl know how, investice, nové odbytové možnosti a s využitím znalostí českých a italských managerů a techniků a vysoké zručnosti českých dělníků zafixoval současnou pozici Nové Mosilany, a.s. a předpoklady jejího dalšího vzestupného vývoje.

(ATOK REVUE, 1/2002)

Více než 99% výroby exportuje Nová Mosilana na světové trhy, přičemž cílovými teritorii jsou vyspělé státy západní Evropy, USA, Kanada, ale i Blízký Východ a Austrálie.

(KUNC, 2000)

9.2.5 VEBA, textilní závody a.s., Broumov

Historie společnosti Veba navazuje na bohatou tradici textilní výroby na Broumovsku a Policku. Dnešní podoba společnosti vznikla současně s rozvojem průmyslové výroby v 19. století. Firma má jasnou strategii rozvoje, ambiciózní plány dalšího růstu a na žebříčku velikosti a významu textilních výrobců se stále propracovává vzhůru. Svoji bohatou podnikatelskou tradici tak dále rozvíjí svébytným, moderním a originálním způsobem. Veba je jednou z pěti nejúspěšnějších textilek v ČR a patří k největším i v celoevropském kontextu, jak dosahovanými tržbami, tak počtem pracovníků, který v roce 2008 přesáhl 1300 osob. Zabývá se výrobou žakárských tkanin ze 100% bavlny. Ucelený program firmy tvoří tkané damašky, tkané a pletené froté výrobky a doplňkový program (ubrusy, stolní prostírání). (VEBA, a.s., 2010)

Veba je silně proexportně zaměřena. Přes 80% tržeb je generováno vývozem na evropské trhy, do USA a zejména do západní a centrální Afriky, kde má dominantní postavení jako dodavatel brokátu. V roce 2008 dosáhly tržby za africký brokát téměř 1,3 mld.Kč a v roce 2009 se přiblížily hodnotě 1,7 mld.Kč. Tímto v roce 2009 realizovala historicky svůj nejvyšší obrat. (TEXTILŽURNÁL, 3/2009)

9.2.6 TECHNOLEN, technický textil, a.s. Lomnice

Lomnická společnost Technolen, technický textil, a.s. s více než 200 letou tradicí, se zabývá výrobou monofilových a filtračních tkanin, PVC plachtovin, hadic, hnacích řemenů a fólií. (TECHNOLEN TECHNICKÝ TEXTIL, A.S.)

Akciová společnost musela projít restrukturalizací. Stabilizačním krokem bylo pro firmu propouštění zaměstnanců, kterých zde v roce 1999 pracovalo necelých 1100 oproti dnešním 400. Tržby Technolenu za vlastní výrobky a služby dosáhly v roce 1999 sumy 900 mil.Kč. Rozhodujícím vlastníkem Technolenu se stala německá firma Mehler AG. Nový vlastníci byly nuceni radikálně snížit základní jmění, aby mohly splatit část nahromaděných úvěrů. Mezi hlavní odbytíště této firmy patří: Německo, Nizozemí a Velká Británie. Roční tržby společnosti dosáhly roku 2008 1,3 mld.Kč. (KUNC, 2000)

9.2.7 FEZKO Thierry a.s., Strakonice

Jeho historie spadá do roku 1812, kdy ho proslavila výroba světoznámých fezů. Společnost procházela značným vývojem – zabývala se výrobou fezů, ale i vlněných látek, příkrývek, pleteného zboží, baretů, čapek a v roce 1993 se její hlavní náplní stala výroba textilií a dveřních výplní pro automobilový průmysl, ve kterém si vydobyla významné postavení na evropském trhu. (HISTORIE FEZKO, A.S., 2010)

V roce 1999 se na celkových tržbách 750 mil.Kč podílela tato výroba téměř ¾. Firma, která zaměstnává pouhých 432 osob utržila z prodeje vlastních výrobků a služeb v roce 2008 částku 1,1 mld.Kč. V současné době společnost podstoupila fúzi s francouzskou společností Michel Thierry Central Europe, a.s. Exportní aktivity podniku jsou zaměřeny do zemí EU a USA, ale také do arabských zemí a Jižní Ameriky. (KUNC, 2000)

9.2.8 SCHOELLER k.s., Litvínov

Skupina Schoeller Textil působí v německém Niederzieru a v České republice má svůj hlavní výrobní závod. Schoeller je vedoucím výrobcem přízí a nití a zásobuje evropské výrobce textilu speciálními a kvalitativními přizemi. Vstup do České republiky se datuje do listopadu roku 1994, kdy tehdy německý rodinný přádelnářský podnik Schoeller Textil GmbH & Co. KG získal 75% podíl na litvínovské přádelně firmy Benar a založil podnik Schoeller Litvínov, k.s. Od roku 1995 počal v podniku jeho kontinuální vzestup, který byl zapříčiněn kompletní výměnou výrobní technologie. V roce 1997 převzal německý investor zbývajících 25%. (TEXTILŽURNÁL, 3/2005)

Společnost působí po marketingové stránce skoro po celé Evropě a její tržby v roce 2008 dosáhly 1,1 mld.Kč. Na českém území firma zaměstnává 682 osob. (SCHOELLER, k.s., 2008)

9.2.9 PLEAS a.s. Havlíčkův Brod

Pleas a.s je pokračovatelkou tradice pletářské výroby v Havlíčkově Brodě, která sahá do 19.století. Výroba je zaměřena na různé druhy výrobků od punčochového zboží, ponožek a rukavic až po výrobky z bavlny a umělého hedvábí. Společnost pod současným názvem Pleas a.s, která je ve stoprocentním držení švýcarské textilní skupiny Schiesser Group AG, byla založena 1.10.1994. Předcházel tomu privatizační proces, v kterém bylo nutno vyřešit otázku, jakým způsobem podnik privatizovat. Společnost byla privatizována v roce 1994 formou přímého prodeje. Řešením byl výběr silného zahraničního partnera, který umožní podniku Pleas přístup na zahraniční trhy a současně bude schopen finančně zajistit nezbytné investice. Své výrobky vyváží nejen prostřednictvím společnosti Schiesser, ale také za pomoci francouzské firmy Eminence S.A. V roce 1999 firma zaměstnávala 1320 zaměstnanců. (KUNC, 2000)

Firma postupně snižovala počet zaměstnanců a v roce 2008 zde pracovalo bezmála 900 zaměstnanců. Její obrat činil v roce 2008 1,08 mld.Kč. (PLEAS, S.R.O., 2004)

9.2.10 MEHLER TECHNOLOGIES s.r.o. Lomnice

Společnost Mehler Technologies je jednou z nemnoha mezinárodních společností na trhu nánosových textilií. Disponuje dvěma výrobními závody v Německu a jedním v České republice. Distribuční společnosti mají sídlo v Itálii, Francii, Velké Británii, Polsku, Rumunsku, Turecku a USA. Více než 60.let vývoje a výrobních zkušeností jsou základem pro kvalitní výrobky na vysoké technologické úrovni. Technický textil této společnosti se dělí do těchto skupin – plachtoviny, materiály pro velkoplošnou reklamu, textilie pro stany a vzdušné haly a slunečníky. (MEHLER TECHNOLOGIES, S.R.O., 2010)

Výrobní v Lomnici zaměstnává kolem 200 osob a její tržby se šplhají k 1mld.Kč. (TEXTILŽURNÁL, 5/2009)

Tab.19 Podniky tvořící nejvyšší tržby prodeje a služeb v odvětví (k roku 2008)

Pořadí	Název firmy	Převládající obor	Tržby (mil.Kč)	Změna v %	Počet zaměstnanců
1. (1.)	JUTA a.s. Dvůr Králové n. L.	5	4 095	0	1 887
2. (3.)	Pegas Nonwovens s.r.o. Znojmo	5	3 561	12,3	381
3. (2.)	Kordárna a.s. Velká nad Veličkou	5	2 745	-23,2	625
4. (4.)	NOVÁ MOSILANA, a.s.Brno	2	2 555	-5,4	1 108
5. (6.)	VEBA, textilní závody, a.s. Broumov	1	1 681	15,3	1 332
6. (5.)	TECHNOLEN, technický textil, a.s. Lomnice	3	1 300	-20,0	400
7. (8.)	FEZKO Thierry a.s. Strakonice	4	1 100	-23,1	300
8. (9.)	SCHOELLER Litvínov k.s.Litvínov	1	1 093	-21,1	682
9. (10.)	PLEAS a.s. Havlíčkův Brod	4	1 084	-20,6	868
10. (-)	MEHLER TECHNOLOGIES s.r.o. Lomnice	5	950	-	210
11.(11.)	LANEX a.s., Bolatice	5	723	-17,7	620
12.(18.)	SVITAP J.H.J s.r.o., Svitavy	3	553	11,7	715
13.(14.)	DEKORA – Jeníček a.s., Ždírec n. Doubravou	1	492	-32,8	225
14.(15.)	TORAY TEXTILES CENTRAL EUROPE s.r.o. Prostějov	-	481	-22,3	262
15.(17.)	MILETA a.s., Hořice v Podkrkonoší	1	467	-8,4	533
16.(16.)	HEDVA a.s., Moravská Třebová	1	387	-25,3	480
17.(19.)	VELVETA a.s., Varnsdorf	1	379	-17,4	503
18.(22.)	VLNAP a.s., Nejdek	2	361	-26,0	256
19.(21.)	BERTERO s.r.o., Liberec	-	350	-12,5	150
20.(25.)	AMANN s.r.o., Chřibská	-	312	-8,8	138
21.(26.)	STAP a.s., Vilémov u Šluknova	1	291	-11,3	515
22.(20.)	SEBA T a.s. Tanvald	1	264	-34,2	250
23.(29.)	PLATEX s.r.o., Česká Skalice	-	250	-3,8	140
24.(27.)	PEGA – VEL a.s., Krnov	-	250	-22,6	457

Zdroj: ATOK ČR, TextilŽurnál 5/2009

Poznámka: Předchozí pořadí v závorce a procentuální změna se vztahuje k roku 2007

Převládající výrobní obor: 1 – bavlna; 2 – vlna; 3 – len; 4 – pletáři; 5 – technické textilie

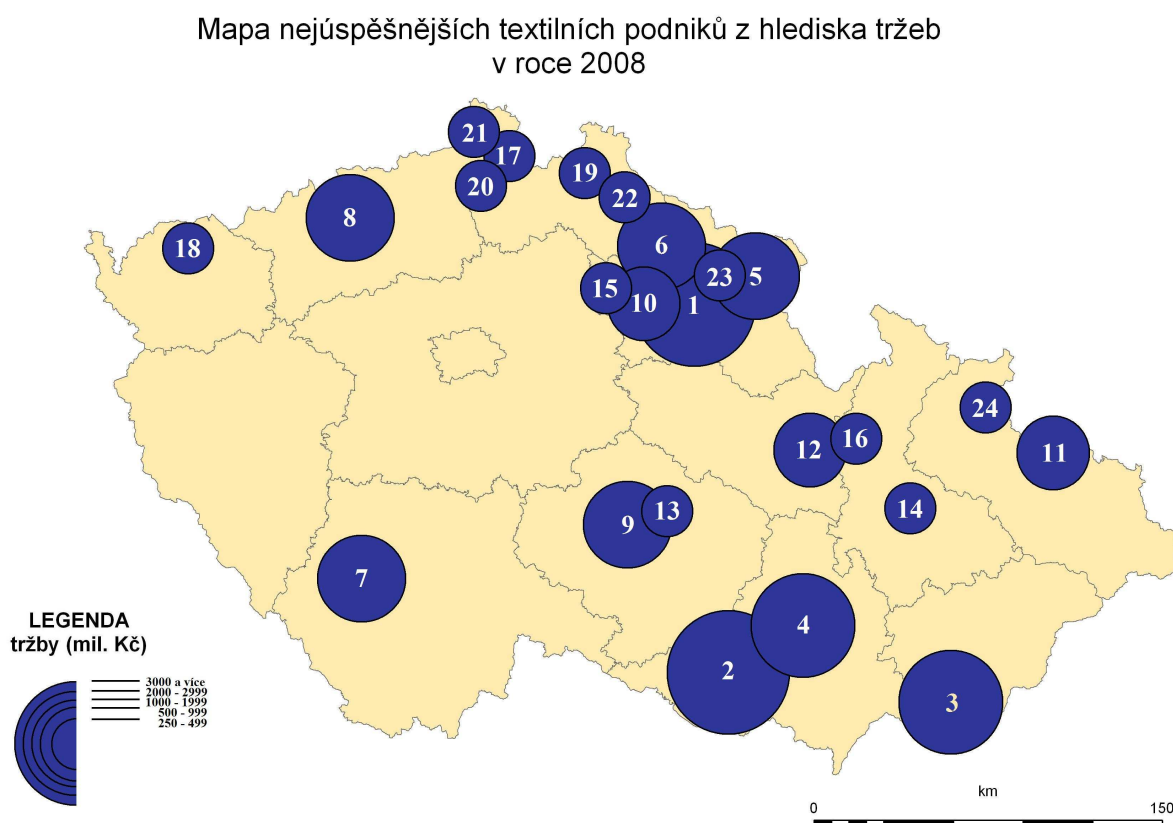
Ve výše uvedené tabulce je přehled dvaceti čtyř nejúspěšnějších podniků textilního průmyslu. Žebříček nejúspěšnějších podniků v odvětví textilního průmyslu každoročně vypracovává měsíčník TextilŽurnál ve spolupráci s Asociací textilního, oděvního a kožedělného průmyslu. V žebříčku se umístilo celkem 24 textilních výrobců, jejichž roční tržby přesáhly 250 mil.Kč.

Textilních podniků bylo v roce 2007 v žebříčku celkem 29, tedy o pět více než ve sledovaném pořadí. Z předchozího hodnocení vypadlo 6 firem (mj. Slezan, Textonnia Czech, Loana či Lanatex), ve směr firmy, které mají v současné době ekonomické potíže. Do žebříčku přibyl *Mehler Texnologies s.r.o., Lomnice nad Popelkou*, výrobce technického textilu. Z 24 uvedených firem jich 19 zaznamenalo menší tržby než v roce 2007 a pouze tři firmy v roce 2008 dokázaly zvýšit tržby. Jedná se o *Svitap J.H.J, Pegas Nonwovens* a *Vebu*. Stojí za pozornost, že se její tržby zvýšily meziročně o více než 15 %.

Na prvním místě, stejně jako v loňském roce, se v žebříčku umístila *Juta, a.s. Dvůr Králové n. L.*, která dosáhla stejných výsledků jako v předcházejícím roce. Druhé místo obsadil *Pegas Nonwovens, s.r.o. Znojmo*, jež si meziročně polepšil o 12,3% a na třetím místě se umístila *Kordárna, a.s. Velká nad Veličkou*, která si meziročně pohoršila o 23,2%, což byl v meziročním srovnání nejvýraznější pokles.

Tržby deseti nejúspěšnějších podniků textilního průmyslu činily v roce 2008 celkem 20 164 mil.Kč., což činí 51% z celkových tržeb za rok 2008. Počet zaměstnaných osob v těchto firmách dosahuje celkem 7 793 osob z celkového počtu 36 940, tj. 21% z celkového počtu osob zaměstnaných v textilním průmyslu.

Mapa 4. Nejúspěšnější textilní podniky z hlediska tržeb v roce 2008

Zdroj: ATOK ČR, TextilŽurnál 5/2009, pozn. čísla ve značkách vyjadřují umístění podniku podle Tab. 19

10. PROGNOZY MOŽNÉHO VÝVOJE

V případě, že se textilní odvětví bude nadále vyvíjet v podmínkách nepříznivých pro jeho růst (hospodářský úpadek, levný dovoz z Asie atd.), bude mít stejné problémy jako v posledních letech. Podniky by musely nadále propouštět své zaměstnance, v horším případě uzavírat celé výrobní závody. Aby textilní průmysl ustál i období, kdy doznívá globální hospodářská krize, která v tomto odvětví zanechala hrozivé následky, pro některé podniky dokonce existenční, bude muset modernizovat výrobu, přizpůsobit se vnějším vlivům a flexibilně reagovat na aktuální poptávku. Pružná reakce na poptávku je typická zejména pro menší a střední firmy. Dále je nutné obměnit strojní vybavení a využívat nejmodernější technologie, čímž by se zvýšila produktivita práce. Jestliže textilní podniky budou chtít obstát, je nutné zaměřit se na výrobovou inovaci, zejména na výrobu specialit s vysokou přidanou hodnotou za využití nových vláken a textilií s vysokou funkčností a orientací na zákazníka.

Důležité je rozšiřování nových materiálů v různých odvětvích jako je například stavebnictví, automobilový průmysl, zemědělství, zdravotnictví, nebo chemie. Zvýšeny budou i požadavky na vyšší kvalifikaci určitých profesních zaměření. Jelikož v poslední době klesá zájem o studium textilních oborů a je vychováváno málo kvalifikovaných pracovních sil, české firmy nasadily k novému trendu. Zaměstnávají stále větší počet cizinců. Lidé, kteří opustí textilní průmysl si hledají práci v jiném oboru, což firmám přináší zvýšené náklady na proškolení pracovníků s neodpovídajícím vzděláním. Podniky by měly přilákat vhodnou prezentací nové uchazeče pro studium textilních oborů a stávajícím zaměstnancům zajistit odborná školení a motivovat je zvýšením mzdy, jelikož textilní průmysl patří k průmyslovým oborům, které jsou nejméně ohodnoceny.

Podle mého názoru by přispělo propojení vědy, výzkumu a průmyslu v oblasti textilní výroby, tedy zakládání tzv. klastrů. Tento způsob propojení podnikatelské činnosti a vzdělávacích institucí by zvýšil kvalifikaci zaměstnanců, přispěl by k vyšší efektivitě výroby, přilákal investory a zároveň podpořil výzkumnou základnu.

11. ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem hodnotila dopady transformačních změn a aktuální trendy textilního průmyslu v České republice. Cílem práce bylo vytvořit ucelený přehled o hlavních změnách v textilním průmyslu na území České republiky od konce 18.století do současnosti.

V úvodní části jsou definovány základní procesy vztahující se k problematice rozvoje textilního průmyslu a lokalizace průmyslových podniků tohoto odvětví. Vyskytly se zde změny v zaměření výroby, které byly svázány s aktuální úrovní technického pokroku, potřebami poptávky a organizací výroby. Toto tradiční odvětví prošlo ve svém vývoji stadii, které mu ne vždy prospěly.

Ještě v období před první světovou válkou byl textilní průmysl nejvýznamnějším odvětvím, co se týká stavu zaměstnanosti a v národním hospodářství zaujímal významné postavení mezi ostatními průmyslovými odvětvími. Po druhé světové válce se však textilní výroba začala omezovat ve prospěch strojírenských oborů a jeho významné postavení začalo klesat. Jeho důležitost byla však i nadále neopomenutelná v počtu zaměstnaných osob, a to převážně žen.

Klíčový rok 1989 jsem posoudila z hlediska územní koncentrace zaměstnanosti. Největší koncentraci zaměstnaných osob v textilním průmyslu na celorepublikové úrovni vykazoval Východočeský kraj, který si nadále zachovává přední pozici v počtu zaměstnaných osob již od počátku 20.století. Podle zhodnocení koncentrace textilního průmyslu mezi okresy dominoval v roce 1989 trutnovský okres, který si toto postavení získal především velkými podniky, které se na jeho území nacházely. Další poznatky přineslo zmapování nejvýznamnějších firem za rok 1989 a jejich zastoupení v jednotlivých krajích tehdejšího státoprávního uspořádání.

Největší negativní změny se projeví v následujícím období transformačního procesu. V průběhu 90.let se natolik urychlil propad odvětví, že na konci sledovaného desetiletého období vykazoval poloviční hodnoty v zaměstnanosti i produkci roku 1989.

Vůbec největší propad zaznamenal rok 1991, kde se oba ekonomické ukazatele dostaly do červených čísel. Z dalších analýz vyplývá, že po celé období 90.let se zvyšoval počet malých a středních podniků, a naopak klesal počet podniků velkých. Počátek nového milénia byl klasifikován z pohledu tržeb a stavu zaměstnanců v odvětví a celkového podílu na zpracovatelském průmyslu. Všechny ukazatele stejně jako v předchozím desetiletí vykazovaly klesající tendence. Tak jako v předchozích částech, i zde jsem uvedla podniky, které byly na základě tržeb z prodeje svých výrobků nejvýznamnější. První pozici v letech 2000 -2006 obhájovala **Kordárna, a.s. Velká nad Veličkou**. V roce 2007 a 2008 ji v tržbách předčila královédvorská **Juta a.s.** s tržbami oscilujícími kolem 4mld. Kč.

Kromě úspěšných podniků jsem se zmínila i o těch, pro které znamenaly dopady globální finanční krize existenční potíže, a nebo úplný zánik. Těmi byly například takoví velikáni v oboru jako liberecká **Textilana**, frýdeckomístecký **Slezan**, anebo královédvorská **Tiba**.

I přes veškeré nepříznivé podmínky si část současných českých podniků vybuodovala kompetence, které je řadí na úroveň podniků vyspělých zemí EU. O těchto podnicích se ke konci práce detailně rozepisují. Jednak jsem u nich zhodnotila úspěšný průběh transformačního procesu, který byl často spojen se zahraničním kapitálem, a jednak popsala aktuální trendy na jejichž základě se dostaly na vrchol ve svém oboru. Jsou jimi ve většině případů podniky, které renovovaly svůj výrobní program a zaměřily se na speciální výrobky s vysokou přidanou hodnotou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje:

Atlas Československé socialistické republiky. Praha: Československá akademie věd, 1966. 58 s.

BLAŽEK, L.: *České podniky v procesu transformace.* Brno: Masarykova univerzita, 1997. 30 s. ISBN 80-210-1515-2

BURSA, M.: *Geografie průmyslu Česka – spotřební průmysl.* Ústí n/L: OMP UJEP, 2008. 56s. ISBN 978-80-7044-984-4

HÄUFLER, V.: *Ekonomická geografie Československa.* Praha: Academia, 1984. 640 s. ISBN 21-110-84

JAKUBEC, I., JINDRA, Z.: *Dějiny hospodářství českých zemí,* Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1035-3

JONÁŠ, J.: *Ekonomická transformace v České republice – makroekonomický vývoj a hospodářská politika.* Praha: Management Press, 1997. 207 s. ISBN 80-85943-22-0

KRAJÍČEK, L.: *Geografie průmyslu.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982. 125 s. ISBN 17-180-81

KUNC, J.: *Změny v rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v České republice v období let 1989-1990.* Rigorózní práce. Brno: Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta MU, 2000. 79 s.

LESÁK, V.: *Textilní průmysl v Ústí nad Orlicí od poloviny 19.století do konce první republiky.* Hradec Králové: Gaudeamus, 1993. 125s. ISBN 80-7041-024-8

MIŠTERA, L. a kol.: *Geografie Československé socialistické republiky.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 388s. ISBN 14-514-85

PRŮCHA, V. a kol.: *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992, 2. díl, období 1945-1992*. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2009. 1002 s. ISBN 978-80-7339-228-5

ŠKODOVÁ- PARMOVÁ, D.: *Historický vývoj vybraných odvětví hospodářství ČR a jeho dopady na její úlohu v integračním procesu v Evropě*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, 2006. 230s. ISBN 80-7040-886-3

ŠVEJNAR, J. a kol. autorů: *Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. Praha : Academia, 1997. 359s. ISBN 80-200-0568-4

TOUŠEK, V; KUNC, J; VYSTOUPIL, J. a kol.: *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Čeněk s.r.o., 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4

TOUŠEK, V., VANČURA, M.: *Aktuální problémy ČR – 1. Díl průmysl- 2. část*. Ostrava: Scholaforum, 1996. 25s. ISBN 80-86058-31-X

Časopisecké zdroje:

Měsíčník ATOK Revue, 1/2002

Měsíčník ATOK Revue, 3/2002

Měsíčník ATOK Revue, 1/2006

Měsíčník ATOK Revue, 6/2007

Měsíčník ATOK Revue, 5/2008

Měsíčník ATOK Revue, 11,12/2008

Měsíčník ATOK Revue, 2/2009

Měsíčník TextilŽurnál, 5/2002

Měsíčník TextilŽurnál, 2/2005

Měsíčník TextilŽurnál, 3/2005

Měsíčník TextilŽurnál, 9/2005

Měsíčník TextilŽurnál, 3/2009

Měsíčník TextilŽurnál, 5/2009

Měsíčník TextilŽurnál, 3/2010

Internetové zdroje

- [1], [2], [3] Archiv jednání PS ČR, Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, 2006. Dostupné z www: <http://fenrir.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/084schuz/s084010.htm> (citováno dne: 14.2.2010)
- [4] Panorama českého průmyslu 2002. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2003. Dostupné z www: <http://www.mpo.cz/dokument20777.html> (citováno dne: 31.3.2010)
- [5] Panorama českého průmyslu 2003. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2003. Dostupné z www: <http://www.mpo.cz/dokument20783.html> (citováno dne 31.3.2010)
- [6] Panorama českého průmyslu 2004. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2006. Dostupné z www: <http://www.mpo.cz/dokument2886.html> , (citováno dne: 31.3.2010)
- [7] Panorama zpracovatelského průmyslu a souvisejících služeb ČR 2005. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2006. Dostupné z www: <http://www.mpo.cz/dokument22214.html> , (citováno dne: 31.3.2010)
- [8] Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2006. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2007. Dostupné z www: <http://www.mpo.cz/dokument36538.html> , (citováno dne: 31.3.2010)
- [9] Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2008. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009. Dostupné z www: <http://www.mpo.cz/dokument65939.html> , (citováno dne: 31.3.2010)
- [10] Česko zalije v roce 2009 vlna propouštění. Elektronický archiv ČT, 2008. Dostupné z www: <http://www.ct24.cz/ekonomika/37135-cesko-zalije-v-roce-2009-vlna-propousteni/>, (citováno dne: 13.4.2010)
- [11] Slezan Frýdek-Místek, 2009. Dostupné z www: <http://www.slezanfm.cz/> , (citováno dne: 15.4.2010)
- [12] Výroční zpráva Slezan Frýdek Místek, a.s., 2008. Dostupné z www: <http://komercniprezentace.ihned.cz/c1-24287470-vyrocní-zpráva-slezan-frydek-mistek-a-s%20citováno%2015.4.2010> , (citováno dne: 15.4.2010)
- [13] Faurecia uzavře dva závody..., 2008. Dostupné z www: <http://news.auto.cz/ekonomika/faurecia-uzavre-dva-zavody-s-564-lidmi-nabidne-jim-praci-jinde.html> , (citováno dne: 15.4.2010)
- [14] Informace o společnosti, 2007. Dostupné z www: <http://www.tiba.cz/> , (citováno dne: 15.4.2010)
- [15] Modernizace, 2010. Dostupné z www: http://www.veba.cz/?menu=m_veba&submenu=cz/prof_modern.html&caption=Modernizace , (citováno dne: 15.4.2010)

- [16] Český textilní a oděvní průmysl..., 2008. Dostupné z www: http://komora.mcdev.cz/hk-cr-top-02-sede/podpora-podnikani-v-cr/oborove-informace/prumysl-a-doprava/art_26875/cesky-textilni-a-odevni-prumysl-ve-svetle-financni-krize.aspx ,
(citováno dne: 11.1.2010)
- [17] JUTA, a.s., 2010. Dostupné z www: <http://www.juta.cz/> , (citováno dne: 4.3.2010)
- [18] PEGAS NONWOVENS, a.s., 2005. Dostupné z www:
<http://www.pegasas.cz/default.asp?nlanguageID=1> , (citováno dne: 4.3.2010)
- [19] Kordárna, a.s., 1997. Dostupné z www: <http://www.kordarna.cz/cs/kordarna/zakladni-informace> , (citováno dne: 4.3.2010)
- [20] VEBA, a.s., 2010. Dostupné z www: <http://www.veba.cz/> , (citováno dne: 4.3.2010)
- [21] TECHNOLEN technický textil, a.s. 2010. Dostupné z www:
<http://www.hbi.cz/cs/firmy/technolen-technicky-textil-as-lomnice-nad-popelkou-C03417.html> ,
(citováno dne: 4.3.2010)
- [22] Historie Fezko, a.s., 2010. Dostupné z www:
<http://www.fezko.cz/cz/index.php?level=historie> , (citováno dne: 4.3.2010)
- [23] SCHOELLER, k.s., 2008. Dostupné z www: <http://www.schoeller-litvinov.cz/aboutusczech.html> , (citováno dne: 4.3.2010)
- [24] PLEAS, s.r.o., 2004. Dostupné z www: http://www.pleas.cz/content.php?kat=pleas_znacka ,
(citováno dne: 4.3.2010)
- [25] MEHLER TECHNOLOGIES, s.r.o., 2010. Dostupné z www: <http://www.mehler-technologies.cz/CZ/company/profil/occupation.php> , (citováno dne: 4.3.2010)

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

a.s	akciová společnost
atd.	a tak dále
ATOK	asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu
EU	Evropská unie
k.s.	komanditní společnost
mj.	mimo jiné
MPO	ministerstvo průmyslu a obchodu
n.p.	národní podnik
resp.	respektive
s.r.o.	společnost s ručeným omezením
tab.	tabulka
tj.	to je
tzv.	tak zvaný
viz.	videre licet

SEZNAM MAP, GRAFŮ A TABULEK

Tabulky

Tab.1 Vývoj textilního průmyslu (manufaktury, větší průmyslové závody) na území bývalých krajů v roce 1902

Tab.2 Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu mezi lety 1949-1960

Tab.3 Podíl průmyslových odvětví na celkové průmyslové výrobě mezi lety 1937-1960 v %

Tab.4 Index průmyslové produkce v jednotlivých odvětvích textilního průmyslu mezi lety 1948 – 1987 (1948 = 100%)

Tab.5 Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu mezi lety 1962-1982

Tab.6 Počet zaměstnanců v textilním průmyslu k 31.12. 1989

Tab.7 Okresy zaměstnávající více než 3 000 osob v textilním průmyslu v roce 1989

Tab.8 Zastoupení textilních podniků nad 4000 zaměstnanců dle krajů v roce 1989

Tab.9 Pokles produkce v průmyslových oborech ČR, 1991-1995

Tab.10 Index textilní průmyslové výroby mezi lety 1983-1990, 1980=100

Tab.11 Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu v letech 1990-1999

Tab.12 Počet podniků a jejich rozdělení podle počtu pracovníků v textilním odvětví v letech 1991- 1999

Tab.13 Největší textilní podniky podle výše tržeb roce 1999

Tab.14 Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

Tab.15 Počet zaměstnaných osob v textilním průmyslu

Tab.16 Nejúspěšnější textilní podniky v letech 2000-2004 hodnocené dle tržeb z vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

Tab.17 Nejúspěšnější textilní podniky v letech 2005-2008 hodnocené dle tržeb z vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

Tab.18 Průměrný evidenční počet zaměstnanců v průmyslu dle krajů v roce 2008

Tab.19 Podniky tvořící nejvyšší tržby prodeje a služeb v odvětví (k roku 2008)

Mapy

Mapa 1. Územní koncentrace textilního průmyslu z hlediska zaměstnanosti v roce 1985

Mapa 2. Zaměstnanost v textilním průmyslu v okresech ČR v roce 1989

Mapa 3. Průměrný evidenční počet zaměstnaných v průmyslu dle krajů v roce 2008

Mapa 4. Nejúspěšnější textilní podniky z hlediska tržeb v roce 2008

Grafy

Graf 1: Zaměstnanost v textilním průmyslu dle krajů v roce 1989

Graf 2: Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb (mil.Kč)

Graf 3: Vývoj zaměstnanosti v textilním průmyslu v letech 2000-2009

Graf 4: Zaměstnanost v textilním průmyslu v jednotlivých krajích k roku 2008